

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Президентым изэлуклэгъухэр

ХЭДЗЫНХЭМ ЯЗЭФЭХЪЫСЫЖЪХЭР

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан тыгъуасэ юфшлэгъу зэлуклэгъу заулэ илагъ. Ахэм ахэлэжъагъ АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат.

Республикэм ипашэ Урысыем иполитическэ партией «Единэ Россием» и Адыгэ чыплэ къутамэ иполитсовет и Секретарэу Ишэ Мухамэд зэлуклэгъу дырилагъэм бэмышлэу Адыгеим щыклогъэ хэдзынхэм зэфэхьысыжъу афэхьугъэхэм, партием тапклэ пшгъэрлэгъу зыфигъуцуужьыхэрэм ащытегущылагъэх. Хэдзынхэм афэгъэхьыгъэу УФ-м и Президент и Администрации зэхищэгъэ

зэхэсыгъоу мы мафэхэм къалэу Москва щыклогъэм партием иллыклогъэм анахъу аналэ зыщытырадзагъэм, нэмыклэ лъэныкбохэм и Президентыр къа-клэупчлагъ.

Ишэ Мухамэд къызэрэхигъэщыгъэмклэ, Адыгеим щыклогъэ хэдзынхэм зэфэхьысыжъу афэхьугъэхэм федеральнэ гупчэр, «Единэ Россием» ипашэхэр лъэшэу ыгъэрэзагъэх, партием и Адыгэ чыплэ къутамэ юфэу ышлагъэм осэ-

шхо къыфашыгъ. Тишгъолъыр щыклогъэ хэдзынхэм законодательствэм ылъэныкбоклэ шапхъэхэр укыуагъэхэ зэрэщымыхъугъэр, теклоныгъэр къыдзыхыгъэхэр «Единэ Россием» къыгъэлэгъогъэ кандидатурэхэм зэрэщыщхэр Ишэ Мухамэд къылуагъ.

— Непэ «Единэ Россием» цыфхэм цыхъэ къызэрэфашырэр, къэралыгъом ипашэхэм къыхахыгъэ гъогум зэрэдырагъаштэрэр, партием лъытэ-

ныгъэшхо къызэрэфашырэр хэдзынхэм язэфэхьысыжъхэм дэгъоу къагъэлэгъуагъ, — къылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан. — Экономикэ къыныгъохэм ямылгытыгъэу цыфхэм ящылэкклэ-псэуклэ нахьышлу тшыныр, ахэм цыхъуу къытфашыгъэр къэдгъэшпынкъэжыныр — джары джыр лъэхъан типшгъэрлэ шхьалэр.

Нэужым АР-м и Президент Юклагъ муниципальнэ образованиеу «Адыгэкъалэ» иадминистрации ипашэу хэдзынхэм теклоныгъэр къащыдзыхыгъэ Хьатэгъу Налбий. Хэдзынхэм ахэлэжъагъэхэм япроцент 89-рэ фэдизмэ зикандидатурэ дырагъэштэгъэ Хьатэгъум игуапэу Президентыр фэгущылауагъ. Непэрэ мафэхэм яхъулэу Адыгэкъалэ гъэхъэгъэ гъэнэфагъэхэр илэх нахь мышлэми, гумэклыгъоу, щыклагъэу щылэр маклэпышх ахэм ядэгъэзыжын чанэу юф дэшлэгъэн зэрэфар пшгъэрлэ шхьалэу Тхьаклушынэ Аслъан къыгъэнэфагъ.

Цыхъэ къыфэзышыгъэхэу АР-м и Президент ыкли цыф къызэрэклогъэр къызэрымгъэукулгытжыщхэр, Адыгэкъалэ социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэр ышлынхэм пае ыгу етыгъэу юф зеришлэщтыр Н.Хьатэгъум къылуагъ.

Джаш фэдэу мы мафэм Президентыр Юклагъ муниципальнэ образованиеу «Яблоновскэ къалэ псэуплэм» иадми-

нистрации ипашэу хадзыгъэ Елена Гавриловам.

— Поселкэм щыпсэурэ цыфхэм ящылэкклэ-псэуклэ нахьышлэм фэщэгъэным анахъу уналэ тебгъэтын фэе, — къылуагъ Президентым Е.Гавриловам зыкъыфигъаззэ. — Ар зэшлохыгъэ зыхьуклэ, поселкэм къалэ статус илэ хуным тытегущышын тлэккыш. Федеральнэ, республикэ ыкли чыплэ бюджетхэм къатырэ амалхэр нахь тэрэзэу жъугъэфедэнхэ фэе. Цыф къызэрэклогъэр къышгъоуаллэхэрэм яфэло-фашлэхэр тэрэзэу жъугъэцкленхэм, ахэм ягумэклыгъохэр адэжъу-гощынхэм шъуналэ атежъугъэтын, ар зымыгъэцкленрэ чиновникхэм пытагъэ хэлъуу шъуадезеклон фэе. А зэкленрэ гъэцкленгъэнын джы о уи-пшгъэрлэ шхьал, ащкли лъэшэу тыккыпшгъугъы.

Анахь гумэклыгъуабэ къызыпыккыр псэуплэ-коммунальнэ хызмэтым хэхъоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэм пае федеральнэ программэу щылэхэм Яблоновскэр зэрэхэлэжъэщтымклэ, инвестициеу поселкэм къыхалхьэрэр нахьыбэ шлыгъэным, партией «Единэ Россием», АР-м и Президент, цыфхэр къызэрэщыгъуагъэхэр къыгъэшпынкъэжыныным зэрэдэлэжъэщтымклэ Е.Гавриловам Президентыр къыгъэ-гугъагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

ГЪОГУМ ИШЫН ЛЪАГЪЭКЮТАГЪ

Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышлынхэм-клэ мэхъанэшхо зилэ автомобиль гъогоу «Гъозэ-рыплъ — Лэгъо-Накъэ» зыфиорэм иятюнэрэ уцугъо блэкыгъэ шэмбэтым торжественнэу Мыекъопэ районым къыщызэлъахыгъ. Гушлогъо зэхэхъэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, компаниеу «Автобан — Кыблэ» зыфиорэм игенеральнэ директорэу, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Шхьэлэхъо Азмэт, министерствэ ыкли ведомствэ зэфэшхьафхэм ялыклогъэр, псэолэшхэр, нэмыкхэри.

Лэгъо-Накъэ дэжэ шапшы-нэу рахъухъэгъэ горнолыжнэ комплексэу «Ошгуген» зыфи-орэм ипроект щылэныгъэм щыпхырышыгъэнымклэ зигугъу къэтшыгъэ автомобиль гъогум мэхъанэшхо ил. Бэмышлэу Шъачэ щыклогъэ эконо-микэ форумым мы проек-тыр Адыгеим къыщигъэлэгъуагъ. Ащ игъэцклен зэклэмкли сомэ миллиарди 4 фэдиз тефэшт. Мыекъопэ рай-

оным, республикэм хэхъоны-гъэхэр ашлынхэм, туризмэм зегъэушгъомбгъугъэным апае проектым къыдхалъытэгъэ шапхъэхэм адистэрэ инфра-структурэ районым щыгъэп-сыгъэн фэе. Ащклэ гъогум ишын апэрэ лъэбэкъоу плы-тэн плэккыш.

Автомобиль гъогум иятюнэрэ уцугъо икызылукхын фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхэхъэм пэублэ псалэ къыщи-

шызэ, Къумпыл Мурат къы-зэрэушгъоигъэхэм, республикэм щыпсэурэхэрэм къафэгущылауагъ.

— Республикэм иэкономикэ-клэ непэрэ мафэм мэхъанэшхо ил, — къылуагъ АР-м и Правительствэ ипашэ. — Лъэшэу тафэраз гъогум ишын дэлэжъэгъэ компаниеу «Автобан — Кыблэ» зыфиорэм ипсэолэшхэм, проектым игъэцклен зилахышлу хэзылхъэгъэ псэуми. Гъогоу непэ къызылукхырэ дэгъу дэдэу зетегъэпсыхъагъ ыкли аужырэ шапхъэхэм адештэ. Туризмэм зегъэушгъомбгъугъэнымклэ, Адыгеим зыщызгъэпсэфынэу къэклогъэ цыфхэм япчъагъэ хэгъэхъогъэнымклэ Мыекъопэ районым инфраструктурэ изытет бэ епхыгъэщтыр. Ар гъэцклагъэ хуным фэшл амалэу тилэмклэ районым Из-пылэгъу тыфэхъушт, тызэготэу юф зэдэтшлэшт.

— Федеральнэ гупчэмрэ субъектымрэ дэгъоу зэдэлэжъэнхэ зэралэккыштыр мы гъогум ишын къыгъэлэгъуагъ, — къылуагъ нэужым гушылэ зэрэтыгъэу, туризмэмклэ федеральнэ агентствэм и Гъэлорышланлэ ипашэу Александр Сырченкэм. — Непэ инвесторэу Адыгеим кыхъэхэрэм дэгъоу зэрэпэгъоклыхэрэр сугуапэу кыхъэгъэщымэ сшлогъу. Республикэр чыплэ дэгъу зэрэщысыр, ащ ичлыопс идэхэгъэ зыфэдэр Урысыем, Изкыб къэралхэм ащыпсэурэ цыфхэм алъыгъэлэсыгъэ-нымклэ непэрэ лъэбэкъум мэхъанэшхо илэу сэлъыгъэ.

Зэхэхъэм къэклогъагъэхэм къафэгущылауагъэхэм ащыц Шхьэлэхъо Азмэти. Мыр зипэшэ коллективыр ары псэолэшын юфшлэнхэм афэгъэ-зэгъагъэр. Къушхъэ чыплэм мыш фэдэ гъогу щыпшыныр

зэрэмыпсынклэр ащ къыхигъэщыгъ.

Лентэ плыжыыр зызэ-паупкл нэуж, торжественнэ зэхэхъэм къэклогъагъэ пашэхэр гъогум изытет зэра-гъашлэмэ ашлогъоу кило-метрэ заулэ машинэхэмклэ ачыгъ, алъэгъугъэм лъэшэу ыгъэрэзагъэх.

Къэлогъэн фэе гъогум иятюнэрэ уцугъо къыдхалъытэгъэ километри 8-м федеральнэ ыкли республикэ бюджетым къыхахыгъэ сомэ миллион 296-рэ зэрэпэлъа-гъэхъагъэр ыкли зэпыгъохэр илэу илэсэтигъом кыклогъэ (юф зэрашлагъэр мэээ 11) зэрашыгъэр. Гъогур ухыжыгъэным пае джыри километ-рэ 14 фэдиз къэнагъ. Ар зэшлохыгъэ хуным фэшл про-ектым ящэнэрэ уцугъо къы-клэлыклогъэнэу ары зэрэщыгу-гъыхэрэр.

(Тикорр.).

БЖЫХЪЭ ДЗЭ ДЭЩЫГЪОР

Хабзэ зэрэхуэгъу, чъэпыогъу мазэм Урысыем исубъектхэм бжыхъэ дзэ дэщыгъор ащырагъажэ. Чъэпыогъум и 2-м кышегъэжыгъуу Мыекъопэ военкоматыми бжыхъэ дэщыгъо компанием иофшлэн ригъэжыгъ. Чъэпыогъум и 12-м Мыекъуапэ щыщэу дзэм кыулыкъу шызыхыщт апэрэ купыр республикэм иугъоиплэ чыплэ агъэкъуагъ.

Мыекъопэ военнэ комиссариатым иапэрэ отделение ипашэу Константин Коровкиным тызэрэщигъэ-гъозагъэмклэ, мыгъэрэ бжыхъэ дзэ

дэщыгъом зэхьокъыныгъэхэр фэхуэгъэхэп. Къулыкъур зрахыщт палъэр илъэс зэралыгъагъуу ыкли япсауныгъэ изытетклэ дзэм кыулыкъу шызымыхышхуэпхэм яуахътэ зэралыгъэкъуатэщтыгъэр къэнэжыгъэх. Дзэм кыулыкъу шызымыхыгъэ хуульфыгъэм Иофшлэн ыгъотыныр квин зэрэхуэгъэм кыулыкъуу аужырэ илъэхсэм дзэ кыулыкъуу клокхэрэм япчъагъэ хэхуагъ.

2009-рэ илъэсым ибжыхъэ дзэ дэщыгъо нэбгырэ 1200-м ехуу кыу-рашлэнэу щыт, ахэм ащыщэу нэбгырэ 237-р зыдащэщтыр гъэнэфэ-

гъах. Нэбгырэ 60 мы охътэ благъэхэм кыулыкъу зыщыхыщт чыплэхэм агъэкъошт. Нэбгыри 150-у комиссиер зыкълугъагъэхэри мы дэщыгъом кыыхиубытэщтых. Темеыр-Кавказ дзэ округым иштаб кыулыкъу зыхышхуэпхэм япчъагъэ нахъ маклэ зэришлыгъагъэм кыыхэкълэу, ахэр игъом дзэм клонхэу хуэгъэп.

Дащыхэрэр чыплэу ыкли частэу зыдагъэкъоштхэр гъэнэфагъэ. Апэрэ купэу дащыщтыр Калининград хэкум идзэ-хы флотрэ Санкт-Петербург ичылъадзэхэмрэ кыулыкъуу ашахыщт. Клэлэклэ нэбгырэ 80 фэдизмэ водителъхэу кыулыкъу ахыщт.

ДАУТЭ Анжел.

КЫМАФЭМ ФЭХЪАЗЫРЫХ

Ренэу цыфхэр зычлэхсэрэ социальнэ учреждениехэу республикэм итхэр кымэфэ лъэхъаным фэгъэхъазыргъэнхэм пае ахэм япашэхэм пшэрылгъэ нэфагъэхэр зыщафагъэуцурэ унашэу Адыгэ Республикэм Иофшлэнымклэ ыкли социальнэ хэхъоныгъэмклэ и Министерствэ гъемафэм ышлыгъагъ. Унашэом кышыдэлъытэгъэ Иофшлэнымклэ а учреждениехэм зэрашагъэацлэхэрэм министрствэм испециалистхэр лыплъэщтыгъэх, Иофхэм язытет гъунэ лъафыштыгъ.

Министерствэм епхыгъэ социальнэ учреждениехэм эклэми фабэр къэзытыщт котелхэр, ар къызэрыклэшт трубэхэр шалхэхэм агетэу зтырагъэсыхыгъэх, унэхэм яшхъаныгъуцурэхэр агъэкълэжыгъэх, псы стырыр ыкли чылэр къызэратыщт системэхэр зыпкъ ашарагъэуцужыгъэх, нэмыкълэ профилактикэ Иофшлэнхэри ащызэшхуахыгъэх. Мы стационар учреждениехэм ашалагъэхэм кымафэм ящыклэгъэщт шыгъын фабэхэр, лъэкъопыльхэхэр ащэфыгъэх, гъомылапхэхэу бэрэ щыбгъэлъын

плэкълэщтыгъэр агъэхъазырыгъэх.

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымклэ ыкли социальнэ хэхъоныгъэмклэ и Министерствэ исистемэ хахъэу ренэу е охътэ гъэнэфагъэм социальнэ фэло-фа-шлэхэр зыфагъэцклэрэ цыфхэр зычлэхсэхэрэ къэралыгъо учреждение 14 республикэм ит. Мыхэр эклэ кымэфэ лъэхъаным зэрэфэхъазыргъэхэр министрствэм испециалистхэм бэмышлэу ауплэкълугъэх, алъэгъуэгъэми ыгъэрэзагъэх.

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымклэ ыкли социальнэ-хэхъоныгъэмклэ и Министерствэ ипресс-кыулыкъу

КЪЭБАРЫКЪЭХЭР

КЪУХЪЭБЫБЫШХОР

Чъэпыогъум и 16-м анахъ авиалайнер инэу дунаим тетыр — Airbus A380-р апэрэу Урысыем къэбыбыгъ ыкли Москва дэт аэропортэу «Домодедовэм» къытетыхыгъ. Эклэмклэ ащ фэдэ къухъэбыбэу дунаим тетыр 19 нылэп, хэгъэгъу 12 зыдэбыбыхэрэр. Гъэшлэгъоныр эклэмэ анахъ ин, анахъ хъоо-пшаоу алыгътэрэ самолетым гъэстыныпхъэу ыгъэкълэдырэр зэрэмаклэр ары. Нэбгырэ 525-рэ зезыщэн зыльэкълэры лайнерым гъэстыныпхъэр километрэ мин 12-м къехъу екълуфэ фекъу. Тихэгъэгъу ит аэропортхэр зыпштэкълэ, «Домодедово» закъор ары ар къызытлэсышхуэу гъэпсыгъэр.

ЧУРОВЫМ ДУМЭМ ЗЭФЭХЪЫСЫЖЪХЭР КЪЫНЦИШЫЩТЫХ

Хэдзынхэмклэ УФ-м и Гупчэ итхъаматэу Владимир Чуровыр Урысыем и Къэралыгъо Думэ рагъэблэгъагъ. Чъэпыогъум и 23-м шылэщт сессием хэтыщт «правительственнэ сыхъатым» къыдыхэлъытагъэу ащ хэдзынхэр чъэпыогъум и 11-м зэрэкълугъэхэм ягугъу кышышхуэ.

(Тикорр.).

ОЛИМПИАДЭХЭР РАГЪЭЖЪАГЪЭХ

Республикэ целевой программэу «Адыгейм икълэлэцылхуэр» зыфиорэм хэхъэрэ лэхъэу «Сэнаушхыгъэ зыхэлэ икълэлэцылхуэр» зыфиорэм къызэрэдилыгътэу, Адыгейм иеджаплэхэм предметхэмклэ олимпиадэхэр ащырагъэжыагъэх.

АР-м гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэкълэ и Министерствэ къызэрэтэлугъэмклэ, олимпиадэхэр уцугъо-уцугъоу зэхашэщтых. Джыдэдэм зэ-нэкъокъухэр еджаплэхэм ащэкълэ. Шэклогъу мазэм район ыкли кълэлэ олимпиадэхэр рекълэщтых. Щылэ мазэм чыплэ олимпиадэхэу зэхашэщтхэм ауж Всероссийскэ зэнэкъокъухэм ахэлэжыэщтхэр къэнэфэщтых.

Къызэралыгъагъэмклэ, район ыкли кълэлэ олимпиадэхэм я 5 — 11-рэ классхэм якълэлэ-еджэкълэ мин фэдиз ахэлэжыэщт, республикэ олимпиадэхэм нэбгырэ 500 фэдиз ащызэнэкъокъушхуэ. Предметэу олимпиадэхэм къыдалытэхэрэм япчъагъэ мыгъэ нахыбэ хуэгъэ. Гъэрэкълэ предмет 12-мэ, мыгъэ предмет 17-клэ зэнэкъокъунхэ алъэкълэщт.

ПЫТЭУ ЫГЪЭТЫЛЪЫГЪАГЪ

Наркоконтролым Адыгэ Республикэмклэ и Гъэзорышлэплэ иофышлэхэм бэмышлэу кыыхагъэщыгъ Мыекъуапэ щыщ хуульфыгъэу марихуанэр зышэщтыгъэр ыкли ар бэ хъоу гъэбылыгъэу зылыгъыгъэр. 1954-рэ илъэсым къэхуэгъэ хуульфыгъэу зымы Иоф шызымышлэщтыгъэм ащ ыпэкълэ иоф судым ылуагъэу щытыгъ. Зэрагъэмысэщтыгъэр наркотик зыхэлэ къэкълэры уцхэр ишагу зэрэдэтыгъэхэр, ахэм зэрапылтыгъэр ары.

Хуульфыгъэм марихуанэр зыдыгъэтылтыгъэр ары гъэшлэгъоныгъэр — кълэлэ къэхалхэр ащ гъэбылтыплэу кыыхыгъ. Илъэс 30 фэдиз хуэгъэу щыт кълэм хэшхэе кошэшхоу къегъэтысэ-кълэгъэхэм наркотикыр ахигъэбылтыхыгъэ пластикым хэшкылыгъэ бэшэрэбым илъэу. Ащ кыголгыгъэ гранатометым ипатронэу ошлэ-дэмышлэу къзон зыльэкълэнуу щытыгъэр.

Патроныр МВД-м иофышлэхэм полигономым къышагъэуагъ, марихуанэм гъэтылтыплэ пытэ кыфэзыгъотыгъагъэр джы судым ыпашхъэ къиуцощт.

Алла ОРЛОВА.

КАВКАЗЫМ «ИГЪЭР»

Кушхъэфачъэмклэ дунаир къэзыкълухъэрэ итальянцэу Януш Ривер Кавказми шылагъ, ащ ичылплэ зэфэшхъафхэр къыкълухыгъэх.

Итальянцэм икъэбар ыкли Кавказыр «джэнэтэу» зэрилъытагъэм афэгъэхыгъ мыщ къыкълэлъыкълорэ тхыгъэр.

Кушхъэфачъэкълэ дунаир къэзыкълухъэрэ лъым илъэс 72-рэ ыныбжэ. Мы аужырэ уахътэм ар Италием иунэу шы-лэм илъэсым зы мазэ нахыбэрэ исыр-рэп. Адрэ уахътэм Азием, Америкэм, Европэм яуагъо иунашхъэу мэлэу.

— Иоф зэрэсшлагъэри, ахыщэу сирэи икълэуу кызызгъурэом, кушхъэфачъэкълэ дунаир къэскълухъанэу тесыубытагъ. Унэм телевизорым сеплэуу сисынэу е ресторанхэм сашышхэнэу, пенсионер къызэрыкълэу сышылэнэу, етлэнэ Рим исымэджэщ сышылэжыныуу сыфаеп, — ело итальянцэм.

Януш урысыбэкълэ дэгъоу мэгушы-лэ, ащ нэмыкълэу бзэ 20 ешлэ. Ишылэ-ныгъэ гъогу фэмыкълэщыгъоу къытегушылэ. Янэ урысыгъ, ятэ полякыгъ, ахэр ятлэнэрэ хэгъэгъу заом икъежыгъэу хэ-клэодагъэх. Ежэ хэгъэгъу пчъагъэхэм ащыпсэуэгъ, Иофыбэмэ апылтыгъ, аужы-

рэ илъэхсэм футболым пышэгъагъ, футболистхэу зы клубым хэкълэнышх, адрэм хэхъанэу фаехэм лэпылэгъу афэхуэгъ. Джы кызынэсыгъэм футболым лэплэжэ, Казань икомандэу «Рубин» ыгу фэузы.

Мэлылфэгъум къышегъэжыагъэу Ионыгъом нэс Януш къоджэ гъогухэмклэ Кавказыр къыкълухыгъ, цыфхэм кыра-тырэр ышхыгъ, мафэм долларищ ыгъэ-кълэдыщтыгъ.

— Ростов сыкызысэм Президентым илълэуу Къыблэ федеральнэ шьолъы-рым шылэм игуаджэ къысылугъ: «Краснодар крайм, Адыгейм уклон уфит. Етлэнэ Ставрополь, Астрахань уклэмэ нахышлэ. Кушхъэхэм е ушаукълэщт, е гъэрэу ушау-бытыщт» ылуи. «Кавказу жьыр зыща-гъэлаплэрэм лълэжэ шхъэзакъор щау-кълэуу ешлэш хуэрэп» есложыгъэти, лагъымэу гъогум къышагъаохэрэмклэ сигъэщынуу кыыригъэжыагъ. «Машинэр

блэкълэфэ сежэнышх, ащ ыуж гъогум сырыкълэщт» есложыгъ. Етлэнэ кавказ республикэхэм япашэхэм факс афэстлупшыгъ пэрыохуу симылэу субъектхэр къэскълуханхэм пае.

«Кавказым сыдэушхуэу кышыппэгъо-кыгъэхэа?» аломэ, сигуапэу ясълэшт: «Ыпэ-клэ хэгъэгъуи 115-у сызыдэшылагъэхэм ащыщэу ащ фэдэу зымы кышыспэгъо-кыгъэхэп. Зэ кушхъэхэм ахэт дагыс-тан къуаджэ горэм сыкышыуцугъ. Ащ иунагъо пэпчэ Калашниковым иавтомат ил. Сэ сынитлукълэ слэгъугъэ илъэсх зыныбжэ икълэлэцылкълэ ар такыкыитлукълэ зэхихуэ зэрэзыхылъхыажырэр. Ар зыфэдэ щымылэ хуэгъэ-шлагъ!»

«Къуаджэ пэпчэ цыфхэр кышыс-пэгъокълэхышх, упчлабэ кысаты, цыфхэр Европэм, анахъэу Италием зэрашы-псэухэрэм, нахъ дэгъоу цыфхэр зышы-щылэхэм кыкълэуцлэх. Сэ ясълугъ Ин-гушетием, Къэрэщхэ-Щэрджэсым е Чэ-чэным унэу ашыслэгъугъэхэм афэдэхэр нэмыкълэ хэгъэгъухэм ащызилэхэр милли-онерхэр арэу зэрэщытыр. Чэм лэхъогъоу унагъо пэпчэ илэр Европэм изы хэку илэн ыльэкълэщт нылэп. Ащ зымы Иоф шишлэнэу фаеп, мыщ эклэми Иоф ашлэнэу шыфаех. Кавказым зэрэщы-шхэхэрэм фэдэу тыди шышхэхэу слэгъ-угъэп. Ашхырэр унэгъо гъомылэп-хэ къабз.

Януш корреспондентыр дэгугъылуу щысызэ, икълэлэцылкълэ къечъэллагъ, шэ къэщыгъакълэ кыфыхыгъ. Нефтекум-скэ пэмычыжыуу щыс селом шъэо-жыер кыкылыгъ. * * *

Итальянцэр Кавказым ыуж Сингапур быбыгъэ. Къэкълорэ илъэсым имэлыл-фэгъу мазэ Урысыем къэкълонэу, Урал кушхъэфачъэкълэ клонэу кылуагъ. Януш Лондон шылэщт олимпиадэр (2012-рэ ил.) къэсыфэ кушхъэфачъэ-клэ дунаир къыкълухыащт. Ащ ыуж кы-кылыщтыр джыри рыхъухыгъэгъоп. Кав-казу «гъэры» шышылгъэм шыпсэууу къэкълэжыныкълэ хъун...

ЛЪЭГЪО НЭФ

Илъэс 40-м къехъужьыгъ мы хъугъэ-шлагъэм сызыщыгъозагъэр, ауми бэрэ сынэгъу къыклэу-цожьы.

Жъгы-жъгыжыгъ ылоу къэзгъэу-щыхэрэ сыхъатыр къызытеом, пчэдыжыпэ чые Іэшум къыщыкыгъэлъагъэу, илъэс еджэгъур зыухырэ пшъэ-шъэжыеухэр къызыщыкыгъэх. КІэлэ-егъэдэжэ училищым илъэсиплэу зэрэ-шеджэштхэм иапэрэ илъэс аухыгъэу, ушэтынхэр зытыхэрэм Аминэти, Марзыети ащыщыгъэх. Тіури псынклэу къызыщыгъэлъагъэ, псы чыліу чыер ате-зыфыщтымкІэ затхъакыгъ, пчыхъэм къызынэсыгъэгъэхэ еджэн-кІэджыкы-жыынхэм апыхъажыгъэх. Урысыбзэ ушэтынхэр мэфитлукІэ атын фягъэ. Цэ-джэгъо Іапэ-цыпэм нэсыфкІэ еджа-гъэх, ау къагурыложьырэ хъагъ зэрэщы-

щылэгъу зыкырымьгъэшлэу хэтыгъ. Джыри дэхъащхэны Аминэт къашлэу шлошлыщтыгъэ, ау кІэлэ нэшхъо-шъабэри ыгу рихъыштыгъэ.

Акыыл тэрэз уиІэмэ, уклэлэ шырытмэ Аминэт ипшъэшъэкыи, ынапи, игъэпсыкли удамыхыхынэу щытыгъэп. Арын фае кІэлэ нэшхъо-шъабэми къы-щышлыгъэр. Шхэнри щыгъупшэжыгъэм фэдэу, Іанэм пэсыгъ, ау Аминэт еплъэкІыштыгъэп. Аминэт къызыщы-гъэщыми, кІалэм ынэ шхъуантІэхэу хы-орым фиғадэхэрэм чІахъагъэу, ипсы-сиджхэр зышхъагъым фэдагъ. Шхъэ-гъэшлэжы-пэгэгъэ дахэр къыхъэу, ынэ нэгъо жыухэр пшъашъэм ынаплэхэм аригъэгъэбыллыжыи, кІэлэ нэшхъо-шъабэр къызыринэкІыгъ. Ау кІэлэ чъапхы-гъэу, шлу нэмыкІ зыгу къыфимылтыр Аминэт къыклахыи, гушылэгъу къы-шлыгъ:

— Ни, пи уиІэр щхэу, къэгъэгъэ

жыгъ. Аминэт джэнэ плыжьыбзэу шыгъым ынэгъушхъэхэр диштэжхэу, ышхъац блэгъэ мыкІыхъэ дэди ыпллэу илъэу, укІытэм ымытІупшэу, ыгу илъ шлулэгъур къалэгъу шлошлэу щысыгъ.

МэфэкІыр рагъэжыгъ, Аминэти ыплэ къызыралом уситІоу ыгъэхъазырыгъэм къаджагъ. Пчыхъэзэххэр заушым тэ, училищым икІыгъэхэм, тымыгумэкІы-хэу залышхор къызытэнэкІыгъ, инсти-тут щагум заулэрэ зыщытплыхъагъ. Тэри мы еджаплэм, тымыгулауэ, тлэ-гъугъэ-зэхэтхыгъэхэмкІэ зэфэхысыжы тІэкІухэр тшыжьыштыгъэ.

Институт дэхъагъур къызытэнэкІи, урамэу Советскэр къызызыпытэчым, ти-училищэ идэхъагъу тыкъэкІоллагъ. Об-щешитие пчъэлупэм ныбжьыклабэ джыри щызблэкІыштыгъэ. Ахэм ащыщыгъ кІэлэ нэшхъо-шъабэу Аминэт къежэ-щтыгъэри. Гуфэбэныгъэ къабзэм абзэ-ригъэуытыгъэу Аминэти, кІэлэ наш-

зысэллом, «ащи чэзыур нэсышт, икы-гъагъэхэр къызылуиыхэм сыкъэкІолшт» къысылуагъ. Къызэрэздэгъушылэрэми фэ-мыеу пшъэшгъэ дахэм Іугушлэзэ кино-м зырагъэхыгъ.

Шхын кІэщыгъохэу Аминэт янэ къы-ригъэхыгъэхэр столым къытырилхъэ-щтыгъэх, ау Іи, лъакъуи иІэр къэкІэ-зэзыгъ, макІэу етІысэхыгъ. Ынэпсыхэр фэмылажэу къетэкъохыгъэх. Марзыет къэпсынклагъ, пхъашэу къызылутэкъугъ:

— «Чэтыу шхъухъашлэр» умыгъаеу, уянэ изытет къысалу!

— Сяни дэхъагъ, сэри Налбий сы-зэрэшлэу сыделэ цІыклоп. Зэм «упэ-гэ цІыкІу» еІо, зэм «укъэгъэгъэ дэхэ цІыкІу» еІо. Иошх фаби, итыгъэпс шІэти мары къысэшлэшлэ. Сид фэдизэу хы-чІэ куум сычІыхъагъэми, ионтэгъугъэ сыхылыгъэми, ситхъалэми нахышлу, сы-нэпс тІэкІуи ащ хэфэн, Марзыет, зэрэ-пІуагъэу, чэтыу шхъухъашлэр къысэш-хъошлэн нахыи...

— А Аминэт, джащ фэдэ горэм сенэ-гуй уянэ дэжэ узгъэкІожьыгъ. А кІэ-лэжымэ яшпыпкъаплэ умышлэмэ, уагъэ-делэшт. ЕгъашІэм узымыгъэпцІэ-жыштыр ныр арыба?! — Марзыет ишпыпкъ.

Аминэт ишхъакІо кІуачІэ къыритэу, сид фэдизэ ыпэ къифагъэкІи Налбий еплъыжырэп. Налбий емыпэсыгъэ шхъакІо рахыгъэу, игупшысэ-гулты-тэ, ишлулэгъу шпыпкъэ аулагъэм фэ-дагъ. Аминэти, Налбий къяхъулэгъэ дэдэр зышлэштыгъэр Марзыет арыгъэ.

Илъэс еджэгъум имэзитІоу къэнагъэр Аминэт къыухи, ячылэ ыгъэзэжыгъ.

Уахътэр макІо, псэлыхъохэу Аминэ-тэу чылэм шыпшъэшгъэ цІэрылом къы-факІохэрэм Марзыет ыши ишпыпкъэу ахэт, ахэм закыхыгъэшымэ шлоигоу зегъэчаны. Ау Аминэт ипшъэшгъэ унэ шызблэкІыр кІэлабэм Налбий фиғгэ-дэрэ Салбыеу, нэшхъо-нэфынэу хымэ къоджэ чыжэм къыфикІырэм шхъэ-гъусэ зыфешы.

Салбий кІэлэ рэхъатэу, гушылэрыеу щымытэу, кІэлэ куп захахъэкІэ ахилы-хъэрэ шымылэу, ядІуныр икІэсагъ. Салбий Аслъанышхори зы чылагъэх. Аминэти Аслъанышхом гурыложьыгъэу, пчъагъэрэ зІулкІэжыгъэхэу щытыгъ. Ащ фэдэ куп зэхъагъэ горэм Аслъа-нышхор, чэф тІэкІуи иІэу, Салбий къе-упчІы:

— Салбий, сишъэогъу кІэлэ шъабэ-щтыгъэу Налбий къэошлэжыба, нэ шхъуантІэу «чэтыу шхъухъашІэкІэ» Аминэт заджэщтыгъэм о сыда узэрэфэ-мыдэр? О, Салбий, Аминэт шхъэгъу-сэ зэрэфэхъугъэр сыгу кеоу зышло-мыгъэшІ, боу сигуапэ, ау сшІогъэшІэ-гъон Налбий узэрэфэдэ дэдэм пае, зыкІыштыгъэзыгъагъэр сшІэрэпыш. Пчыхъ горэм Налбий сыригъусэу Ами-нэт дэжэ тызэкІом, «Налбий ынитІу чэ-тыу шхъухъашІ пІонэу, сымылэгъун-кІэ сэрэшіи, нахыбэ сыфаеп» ыІуи, янэ дэжэ кІожыгъэу ипшъэшгъэу Мар-зыет къытиІогъагъ.

Салбий зэрихъабзэу щхыпцІыгъэ, ащ дэжым ыІуагъи шыІэп, ау Аминэт Ас-лъанышхом иупчІэ зыхегъэгъуазэм, къыгъэм фэдэу, заулэрэ плызэу шы-сыгъ, етІанэ иапэрэ шлулэгъу шъэфэу зыІэгъагъэр зэрэ Марзыетери, ышы пае къызэрехъуапсэщтыгъэри къыгу-рыложьыгъ.

БлэкІыгъэ хъугъэ-шлагъэм ишпып-къаплэ Аминэт Салбий фиІотэжыгъ, Аслъанышхом сыІукІэми есІожьын, ау егъашІэм сызыІумыкІэшхыштыр игъо-нэмысэу, унэгъо дахэу иІэм хэкІыжыи, зидунай зыхъожыгъэ Налбий. Хъулы-фыгъэ гушылэрыеу Салбий щымыты-гъэми, а чыпІэм ишхъэгъусэ пытэу зыІэкиубытагъ, игупшысэ теубытагъэ хэлъэу ытхъакІумэ иІушъэшгъагъ: «Узэ-мышхъорэм шхъо къоль», Аминэт, ау а шхъор о къыпхэкІагъэп, сэри сфэ-мэфагъ».

ХЪУТ Сар.

КІэлэгъэдэжэ ІофшІэныгъ инветеран. Адэмый.

«УЗЭМЫШХЪОРЭМ ШХЪО КЪОЛГЪ»

мыІэр зызэхашлагъэр зэрэшхэнхэ фаем Іофыр зынэсыр ары. Пшэрыхъаным пы-мышъэхэу Аминэти, Марзыети а мафэм уахътэр ямэкІагъэти, ошх макІэу къе-щхырэми пымылхъэу шхәпІэм кІуа-гъэх. Аминэт ышхъац пышлэгъэ лентэ-хэу ошхым ыгъэшгъугъэхэр къелэлэх-хэу, иджэнэ покІэ цІыкІуи епкІыплэ-жыгъэу чэзыум хэтыгъ. Ащ ыуж Мар-зыет ителіи нахъ мыдэгъу шлагъоу шы-тыгъ. Ашхыштхэм аясэ къызыщыха-утырэ шхъаныгъупчъэ цІыклум пэ-занкІэ хъуи Аминэт зыщылухъащтым, кІэлэ лъэпэ-лъэгъэ нэгъуф зышлошлы-жыынхэ горэ ІэнтэгъупкІэ къелункІи ыпэ кыиуцагъ. Пшъэшъэжыи Іэтэхъо цІыкІоу Аслъанышхор зэплыгъэр ежэ зэрэшломышлэу къычІэкІыгъ. Аслъа-нышхом къыришлагъэр ришІэжыи, еплъэу уцугъэ.

— Ты смотри, — еІо Аслъанышхом.

— Сам смотри, — еІо Аминэти. — Гъаблэм тыхырэп, ау уахътэ тІэлэп, ори сауж итмэ кІахъэу.

Аслъанышхом игъусэ кІалэхэу сто-лым кІэрысхэр мэххы: «Тэрэз, дэхэ цІыкІу, уапэ имыгъах ар» алошъ.

Тэрэзми, мытэрэзми Аминэт зыфа-ер зэкІэ къалихи, дэгъоу шхэхи, ячъи, якІуи зэхэтэу общежитием зыкырагъэ-хыжыгъ. Ащ ыужкІи бэрэ мы шхәпІэу пчъэ зэготитІур зилагъэм а кІэлэ купри, пшъэшъэжыеухэри щызэрэлэгъушты-гъэх. Ары къэсми кІалэхэр гушлэхэу Аминэт къепллыхэти щыштыгъэх, ау Аминэт изэхъышкІэ къыдэкІлорэ укІытэр къытекІоу щхыжэ Іоф илагъэп. ЕтІани зэриІожыштыгъэ: «Сэ сышломыхъа-тэзэ, ежыри зэрэмыхъэтахэр зыдезгъэ-шІэжыгъ, ари дэеп ныІа упшъэшгъэ цІыклумэ». Шыпккъэм тетэу уегупшы-сэн хъумэ Аминэт ищыкІугъуи, итакы-рыгъуи, ипшъэшъэгъуи ыгу къыхъэ-гъэкІырэм кІэкІэу джэуап щэрыо риты-ным, ышхъэ ыгъэшлэжыным фыте-гъэпсыхъэгъагъ. Ауштэу илъэс заулэр кІуагъэ. Училищым наужырэ илъэс еджэгъур Аминэти, Марзыети къау-хыштыгъэ. Мафэ горэм а шхәпІэ дэдэм пшъэшъэжыитІур къызыщычІэкІы-жыынхэм, кІэлэ нэшхъо-шъабэу Аслъа-нышхом деджэщтыгъэр гушлэу Аминэт къыІуплагъ. Ар бэшлагъэу пшъашъэм къыфыреплэгълэу, зытІо-зыщэ горэми ыдэжэ къэкІуагъэуи щытыгъ. Ау Ами-нэт ушхъагъу зэфэшхъафхэр къы-гъотхэзэ, кІалэм зыІуимыгъакІэу, гу-

пэгэ-дэхэ цІыкІу, сид уищыІакІэ?

— Сэ сынэрэ сыпэрэ мэххыми сшІэ-рэп, ау шъо, Аслъанышхом ишъэогъу-хэр, илъэс пчъагъэ хъугъэшгъэ дэхъащхы-ным шхухэт. Сыкъэгъэгъэ дэхэ-пэгэ цІыкІоп ыкІи, — гъэгусэгъашъор къы-теуагъ.

— Анахъ дахэм уфэсэгъадэ. Ар угу къеуа?

— Сыгу къеорэп, ау къысело сыгу сызэрэкъэгъэгъэ кошэ дахэр, сызэрэ-мыкыгъэгъэгъэ цІыкІур.

— Къэгъэгъэ куашэм ошх фибэр тешхэу, тыгъэм инэбзыи шІэтхэр тепсэ-хэмэ къызылуиштыгъа?

— Ащ хъухъан ытэкІыштыр ты-щылэмэ тлэгъун.

— Уикъэгъэгъэ Іэрам дахэ сыкъе-жэшт.

Нэшхъо-шъабэм шхәпІэм фиузэн-кІыжыгъ, Аминэти гупшысэмэ аІыгъэу, мэшлонф дахэм ыгукІэ фиғадэщтыгъэ кІалэм Марзыети римыгъэлэгъужыу, общежитиеу зычІэххэм къэсыжыгъэх.

Марзыет Аминэт фыхэгубжыкыгъ: «Уеджэнэу укыагъэкІуагъэмэ едж нахъ, псэлыхъохэр уищыІагъэхэп». Аминэти ар ымышлэу щытыгъэп, ау джары иапэ-рэ шлулэгъу икыэхъуагъэр.

Аминэт иеджэн зи къышигъакІэщты-гъэп, зэриІэкІэу егугъуштыгъэ. Урыс ыкІи адыгэ литературэхэр икІэсагъэх, усэ тхынми пыщэгъагъ. Сэри адыга-бзэкІэ усэ тхынми сыфаблэщтыгъэ. Сэ сыгу рихырэ гупшысакІэм, гушылэ-клэм Аминэт сыфикаудыштыгъэ, ежы-ми шъэф къысфырилагъэп, икыбар шпыпкъэхэм сащыгъозагъ. Илъэси-пллым адыгэ литературэ кружокым ты-здыхэтэгъ.

Мафэ горэм тигруппекІэ типэщэгъэ кІэлэгъаджэм къытиІуагъ кІэлэгъэ-джэ институтым литературнэ пчыхъэ-зэххэ кІоштхэм тиусэхэм тыкъаджэ-нэу тазэрэхитхагъэр. А лъэхъаным ащ фэдэ пчыхъэзэххэхэр училищми ин-ститутми здытиІэщтыгъэх. Уахътэр къэ-зи, Аминэти къытхэтэу пчыхъэзэххэм тыкІуагъ. Институтым изал зэгъафэгъ пшъашыи кІали — студентхэм амэкъэ фэжэу чІэІукІыштыгъэ, зэрэгъэчы-щтыгъэх. Тэ, училищым икІыгъэхэр, кІэлэгъаджэхэр зыдэщысхэм пэмычы-жэу тагъэтІысыгъ. Пчыхъэзэххэхэр Аминэт ыльэгъумэ шлоигогъэ кІэлэ нашхъом къызылуиыгъ. Усэ дахэхэмкІэ игушылэ къыригъэжыгъ ыкІи ыухы-

хъоми зи зэралуагъэп зызэІокІэхэм, ау янэплэгъухэр шлулэгъу шпыпкъэм ишыхъатыгъэх. Тхъэпэ фыжэ щыхъэгъэ цІыкІоу кІалэм Аминэт къыритыгъэм унэм къыхъажыи, пчъэкІыб зэхъужым, шъэф цІыкІоу еджагъ. «Аминэт, къэгъэ-гъэ кошэ цІыкІу, сэ симафэхэу уикъэ-гъагъэхэр къызыщызІуиыххэрэм сы-къагъэшт, сипчыхъэу къызыщысэптышт-хэми сыкъагъэшт. Сэ спсэ уфэзгъадэу сыгу къыосэти. Шэмбэт еджэгъу ужым уадэжэ сыкъэкІолшт. Налбий».

Аминэт Налбий къыфитхыгъэр зы-шІэщтыгъэ закъор Марзыет ары. Мы-хъун горэ пшъэшъэгъум ышлагъэм фэ-дэу, Марзыет иІокІэ-шлыкІэхэр збл-хъугъэх, къыпыллыгъэп. Ауштэу мэфэ зытІу тешлагъ.

— Сыда, Марзыет, угу римыхырэп?

— ыІуи Аминэт фэмыщыІу еупчІыгъ.

— Ынэхэр чэтыу шхъухъашІ пІонэу, зэрымыры узэхъуллэрэр ары сыгу ри-мышырэп, — къыриІожьыгъ. — Янэ Тхъэм щэхъу ымышлэу, къуае, тхъу, кІэнкІэ еІошъ мэгуІэжыи! Шъуигъу-нэгъу бзылфыгъэу Мыекъуапэ къэ-кІуагъэми хъушэ къыпфыригъэхыгъ. Ослонэп сІуагъэ шхъаеу, уянэ сы-маджэу ащ къысылуагъ. Шэмбэтым укІожымэ уянэ гушлоныба! Шлулэгъу имыгъор нахъ Іофа?

Аминэт сочинение ныкъотхыр ІэкІэ-зи къызыщыпкІыгъ:

— Сянэ сымэджал, ау джыдэдэм изытет дэхъагъаеу Хъаом къысылуагъэти, сырэхъатыгъ.

— Урэхъатыгъэмэ дэгъу, ау укІожы-мэ къэбарыр нахъ пшІэн, — пкъые Марзыет.

Янэ изытет ешІэфэ ышІуабэ дашІэу, Аминэт шэмбэт щэджэгъоужым чылэм кІожыгъэ. Щагум зыдэхъажым, янэ чэмыр къыштыгъэу къэкІожыштыгъ. Щэр зэрыт шалэр къыліхи, зэрэмысы-маджэм ыгъэгъушІуагъэу, янэрэ ыпхъурэ унэм зэдижыжыгъэх. ЫгукІэ рэхъат хъужыгъэу Аминэт Мыекъуапэ къэкІо-жыгъ. Марзыет пІыр зыкІысыгъэр Аминэт къыгурымыІоми, ным нахъи псэлыхъор нахъ шлоІофэу къышломы-шыным пае зиушъэфыгъ. Ау Марзы-ет чэфым зрихъэщтыгъ, къэбарыкІэхэр къыІутэкъоу щысыгъ.

— Хъалыгъухъэ сызыдэкІым, Нал-бий урыс пшъэшгъэ дахэ горэм игъусэу кином кІоштыгъэх. Чылэм узэрэкІо-жыгъэр есымыІоу, Аминэт къыожэ

ЛЪЭГЪО НЭФ

ШЫШЪХЪЮ мазэр итыгъэми, чыщыр чыи-
лэгъагъ. Жьогъо мытырхэу
ошъогъум изхэр, мазэр якъэрэ-
гъул плонэу чыгум кыдекло-
кыштыгъэх.

Аскэррэ Раерэ зэлэгъу ку-
пэу къэкложькэрэм ахэдзыгъэ-
хэу, зэготхэу къаглоштыгъэх.
Къуладжэм кызынэхэм псым
ичыиэтэгъэ ныбжьыкIэ пкыи-
шъолмэ нахь къанэсыгъ. Рае
ыпллIэхэр тIэкIу зэфышхэи,
ылэхэр ыбгъэгъу дэжъ шызблI-
дзыгъэх. Джэнэ фыжъ Iэшъ-
хъакоу шыгъым зыклоци-
шыхъэрэм фэдэу, зиутIыгъ.
Аскэр ащ гу лъытагъэу, кIакор
зышыхи, пшъашъэм ыкIыб
ридзэгъ.

— Сэдэу фаба мы кысеп-
тыгъэр, угуи ащ фэдэу сэркIэ
фэбэныгъэ илъгъэм сшIэрэп
нахь, — късэмэркъэу пшъа-
шъэр.

— Мары, къеплъ, — Аскэр
Iаби, пшъашъэм ылэ пшъабэхэр
ыгу тырильхъагъэх, — оркIэ
сэ сыгу машIор зэрэдэлъыр зэ
нэмыIэми къэпшIэн.

— МашIор зэрэдэлъыр
шъыпкъэнкIи хъун, ау ар зы-
фаблэрэр сшIэрэп нахь.

— Ощ нэмыкI сыгу кы-
гъэблэнэу мы дунаим пшъашъэ
зэрэтемытыр ори ошIэштIэн.

— Ар дэдэр еплIоштыгъэн
фае Свети, ау шъуимашIо
зыгъэкIосэжыгъэр сшIэрэп
нахь. КстатI, сэдэушъу ар о
къулыкъум ушыIэзэ укIидзи
дэкIуагъа, етIани зыдэкIуагъэр
уишъэгъумэ ашыщ агуагъ.

— Дунаим шымыхъурэ шы-
Iэп, — зыми емыпхыгъэ фэдэу,
Аскэр кыIуагъ, — ау ошIэба
урыс гушыIэжыгъэр: «Если к
другому уходит невеста, то не-
известно кому повезло».

— Ар оредым хэлъэу гушы-
Iэ шэрыо хужыгъгъэ.

— Разницэ илэп, а зыр ары
кыкIырэр.

— Ар джы, Аскэр, угу
плыгъэжъ кьэоIо нахь, Све-
тэрэ орырэ шIудэдэ шъузэрэ-
лэгъоу алоштыгъэ.

— Тэри ары кызырэтшIо-
шIыштыгъэр. Хъау, сид пае
пIы сыусын, университетым
тыщеджэ зэхъум Светэ сыгу
римыхыштыгъгъэу шытэп, ау...

— Сыда, ушъхъагъоу пшIы-
штыр кыпфэгъотырэр ара?

— Хъугъэ, Рай, темэр збл-
лэгъэхъу, арэп мыщ фэдэ
чэш мээгъо дахэм тэ нэбгы-
ритIум аш нахь тызэрыгушы-
Iэн шыIэба?! Сэрымэ, джыдэ-
дэм слъэкIыгъэмэ, успхъотэн-
ти, чыжъэу, чыжъэу, мо ошбо-
гу дахэм тет жъуагъохэм адэжъ
усхыштыгъэ... ГъэшIэгъоны,
сеплъымэ псэушъхъэу дунаим
тетмэ цIыфыр анахь Iуш, ау
сыда быбын зыкIимылъэкIы-
рэр? Цыфыр быбышъушты-
гъэмэ, ошIа пчыхъашъхъэ тэш
фэдэу шIу зэрэлэгъухъу ошъо-
гум итыштыгъэ заулэр?

— Джы мыщ фэдэу шъхъэ-
ихыгъэу уишIулъэгъу зэхэсхы-
нэу хъугъэп.

— Мыщ фэдэ чэш мээгъо
дахэм зыгорэ угу илъхъэмэ
уушъэфын плъэкIыштыгъэ?! Гум
дэлъыр дэмыфэжъэу, жэр Iэ-
пылэгъу ешIышъ, кыдэкIы.
— Аскэр Iэ лъэныкъомкIэ Iа-
би Рае ытэмэкIышъхъэ ыубы-
тыгъ, — ош фэдэ дунаим те-
тэп, Рай...

— Хъугъэ, пIэхэм шъхъа-
фит ямытыщ, — тIэкIу кьэчэ-
фынчъагъэу пшъашъэм кы-
Iуагъ.

ГушыIэхэзэ къамышIэу

Рае иунэ кьэсыжыгъгъэх.

— Каникулхэри мары шъоу-
хых, шIэхэу еджэнри ежъугъэ-
жъэжыштыгъэ.

— Зэ едгъэжъэжыгъот, уни-
верситетми сипшъэшъэгъухэ-
ми сафезыштыгъэ.

— Сэ о сыкъыпфезыштыгъэ...

Попэн хъумэ, Рае Аскэр
ыгу зырихыгъагъэр бэшIагъэ.
Я 11-рэ классым исэу Аскэр
къулыкъум кыкIыгъэу еджэпIэ
дискотекэм кызычIэхъэм, ера-
гъэу кышIэжыгъагъ. КIэлэ
псыгъо Iэпс-лъэпсэу шыты-
гъэм нахь зыкыштыгъэ, иплъа-
кIи зблэхъугъэ, ыпллIэхэри
шъуамбгъо хъугъэх. Пытэу,
уасэ зыфишIыжъэу чIым теу-
цо. Военнэ шъуашъэу шыгъы-
ри, хы флотым хэтыгъ, дэхэ
дэдэу къекIу.

Пшъэшъэжыгъэ чъэпхыгъэу
дискотекэм чIэтхэр, зэкI пIоми

шъунышъ, зэшIуигъэкIоды-
шъунышъ зыми ышIошъ хъушты-
гъэп. Шыпкъэ, ишъэогъу Нур-
бый иплъакIэрэ изекIуакIэрэ за-
горэ бгъэшIэгъонэу шытыгъэх.
Аскэр кыпфэгъумэкIы фэдэу зи-
шIыгъэ, ежъ гухэлъ горэхэр зэрэ-
зэшIуидзэрэр гъуашъштыгъэп.
Ау Аскэр ишIулъэгъу «нэшъу»
ышIыгъэу ащ фэдиэу гумэкIы-
штыгъэп, ащ цыхъэшхо фишIы-
штыгъэ.

Иофым зыгорэ зэрэхэлъыр
кызынэфагъэр Аскэр къулы-
къум зашъэр ары. Шампанскэр
орэу зыщызрахъгъэ мэфэкI зэ-
хэхъэ горэм кыкIыжыгъэхэзэ,
Нурбый ошIэ-дэмышIэу Светэ
зэриубытыли, лыгъэкIэ ебэугъ.
Пшъашъэр нэпсым ытхалзэ ар
зыкIэридзи, ынэгъу ылэгъушъо-
хэмкIэ ыубыти, бэрэ гъыгъэ.

— Къысфэгъэгъу, Свет, сы-
мышIахъу сIэкIэшIагъ, уидэхэгъ

жъые цыкIур игъусэу ядэжъ
кыгъгъэжыгъгъэ.

... Мары джы мээгъо чэш да-
хэм хэтхэу Аскэррэ Раерэ агухэр
шIулъэгъу гушIом зэлыиыгъ-
хэу, зи амылоу ящIыныгъэ гъогу
рэкIох.

Чъэпыогъу мазэр япIалъэу,
щIыныгъэм зы унэгъуакIэкIэ
хэхъанхэ гугъэр зыдалыгъэу,
шIулъэгъу лъагъом рэкIох.

Зэгорэм Аскэр ыгъэсэрэ кIа-
лэхэр бэнэнымкIэ район зэнэ-
къокъум хэлэжъэнхэу Светэ зы-
щыпсэрэ къуаджэм кIуагъэх.
Зэнэкъокъур еджэпIэ спортза-
лым щыкIонэу шытыгъ. Залым
бэу чIэсыгъ, ахэм бзылфыгъэу
ахэтыгъэри макIэп. Аскэр кыи-
щэгъэ кIалэхэр адрэ къекIолла-
гъэхэм анахъ лъэшыгъэх. Ар
бгъэшIэгъонэу шытыгъэп, сыда
пIомэ, ахэр къалэм иеджэпIэ
пчыагъэмэ яхэшыпыкIыгъэ ныб-

Ары, Светэ унагъоу зэрыхъа-
гъэм исын ылъэкIыгъэп, ерагъоу
илъэсыр эпичыгъ. Апэрэ мафэ-
хэми кыгурыложыгъагъ шIу-
лъэгъу дахэу, къабзэу кыфэ-
кIогъагъэм пкIэнчъэу зэрэры-
джэгугъэри, лъэгукIэтын зэри-
шыгъэри. Светэ Аскэр шIудэдэ
ылъэгъугъагъ, ыгу хэпкIагъэу
хэлъыгъ. Ау етIани кIэлэгъу-де-
лэгъум дихъыхыгъ. Светэ ишы-
Iэныгъэ мэфэкI зэкIэнэу фэягъ.
Ары Аскэр къулыкъум шIэлфэ
Нурбый кIэрыкIын зыкIимы-
лъэкIыгъэри.

«Джэгум паго къекIы» адыгэ-
хэм аIо, шъо нэбгыритIум шъуи-
зэфыштыкIэ лажъэ горэ хэшъу-
хынкIэ шынагъо» — къараIо
зэхъум, ащ зыкIи емыгупшыса-

Рассказ

ЩЫIЭНЫГЪЭР КЪЫРИГЪЭЖЪЭЖЪЫГЪ

хъунэу, кIалэм кыитенэкъагъэх.
Ашыщэу кызыдэшъоштыр
амышIэу, ашIуабэ шIэу, жъы
къамышъжъэу шытыгъэх. Орэ-
дышъор кызыхедзэм, Аскэр
теубытагъэ хэлъэу Рае къекIуа-
ли, кыгъэшъонэу кыгытири-
щагъ. Ежъыри ыгукIэ ащ ежэу
шытыгъэми, тIэкIу къэуыта-
гъэу кIалэм ылаплI зыриушъэ-
фагъ.

Пчыхъэ ренэм Аскэр Рае нэ-
мыкI зыми кыдышъуагъэп. Ар
агу римыхъэу кIэлэ заулэ нэжъ-
кIэ къеплIыштыгъэ. Ау бэнэ-
нымкIэ ЮФО-м апэрэ чIыпIэр
ренэу кышIыдэзыхыштыгъэ
кIалэм шыхъанхэкIэ гу афэ-
шIыгъэп — шыщынагъэх.

Дискотекэ ужым Аскэр Рае
ыгъэкIотэжыгъ. Шыпкъэ, тIу-
ми гъусэхэр ялагъэх. А пчыхъэм
ныбжьыкIитIур зэфэразэхэу зэ-
бгъодэкIыжыгъэх.

КIалэм къулыкъур кыухэу
кызыкIожыштым тэфэу Раи
университетым чIэхъагъ. Аскэ-
ри кIэлэцIыкIу-спорт еджэпIэм
тренерэу Iухъагъ, джы кIалэмэ
рр пшъашъэрэ язэлукIэгъухэр
нахъыбэ хъугъагъэх.

КIэлэ ныбжьыкIэмкIэ Рае
ятIонэрэ пшъашъэу хъугъэ.
Апэрэу ыгу рихыгъагъэр Свет
ары. А лъэхъаным Светэрэ
ежъыррэ технологическэ уни-
верситетим зэдэчIэсыгъэх.
Ежъ ятIонэрэ курсыгъ, Светэ
ятIонэрэм исыгъ. ЯзэлукIаки
гъэшIэгъоныгъ, группитIур
зыщызэхэгъэтысхъэгъэ лекци-
ем шызэгосынхэу хъугъэх, нэ-
ужым зэнэлосэ дэгъухэу зды-
чIэкIыжыгъэх.

Джы мафэ кьэс пIоми хъу-
нэу нэбгыритIур зэлукIэшты-
гъэх, кыыздакIухъэштыгъэ, зэ-
дэгъушIэштыгъэх. Дунаир зэ-
рэштыгъэу ежъхэм яе хъугъагъэ...

Светэрэ ежъыррэ агухэр зэ-
пэблагъэу зэрэшытыгъэр джы
гукъэкIыжъэу кыдэожежы.
Ахэм азыфагу зыгорэ дэхъа-

ары зэкIэ зилажъэр, зысфэщы-
лагъэп.

— ЕтIани Аскэр уришъэогъоу
оIо, ащ ыкIыбкIэ о шышIэхэр
рэр ерэшIи...

— КъыосэIори, уидэхэгъэ
зэрмыр сишIыгъ. ГъэшIэгъоныр,
сидигъуи Аскэр зы лъэбэкIуагъ
сапэ ит зэпыт: еджэнымкIи, спор-
тымкIи, пшъэшъэ Иофки. Сэ
укъысэбгъукIуи ащ сыдэушъу
уIуагъа? AI-анасын, сэ ош фэ-
дэ насып кысфыкъокIыгъа-
гъэмэ...

— Шъхъадж инасып ежъ ылэ
иль, о уинасыпи уIуагъ.

— А насып сфэхъуштыр ош
фэдэу шытыгъэмэ...

Аскэр чыжъэу зэрэшыIэр ара,
е аш фэдэ шъхъафит шIыкIэхэр
кызырэзыхымыгъафэштыгъэхэр
ара, Светэ Нурбый кызырэбэу-
гъэр бэрэ ыгу ригъэкIын ымы-
лъэкIэу кышIудэожежыштыгъэ,
ау аужрэм хъопсагъо хигъуатэу,
егушIысэу ригъэжыгъэ. Хъуль-
фыгъэм ылушIэ апэрэу кызы-
нэсыгъэ бзылфыгъэм чIыпIэ
зыфимыгъотыжышъоу, шIулъэ-
гъум илэшIугъэ зэхышIагъэу ащ
лыгуIэштыгъэ.

ТхъамэфитIу-щыкIэ зыфигъэ-
гусэгъашъоу зишIыгъэми, а
хъугъэ-шIагъэм Светэрэ Нурбый-
рэ нахь зэпэблагъэ ышIыгъэх.
НыбжьыкIэ КВН-м кызыкIыжъ-
хэм шъхъафитэу, тIури зэфаб-
лэхэу пчыхъэ класэ охъуфэ зэ-
бэугъэх. Джащ тетэу нэбгыри-
тIум яцIыфыгъи, яныбдэжъу-
ныгъи, яшIулъэгъуи здычIана-
гъэх. Ары, шIулъэгъур зыми цы-
хъэ фэшIыи хъуштып. Ар щыIэ-
ныгъэм мызэу-мытIоу шыушъэ-
гъэу шыт. Аскэр къулыкъум шы-
Iэзэ Светэрэ Нурбыйрэ зэрэзэ-
рэцагъэхэр фатхыгъ.

Джар икIодыкIэу Аскэррэ
Светэрэ яшIулъэгъу кIодыгъэ.
Ащ ныбдэжъури дэклодыгъ.

Илъэсищ тешIагъ. А уахътэм
кыкIоцI Светэрэ Нурбыйрэ зэ-
хэкIыжыхы, Светэ пшъэшъэ-

жыкIэхэр арыгъэх. Зэнэкъокъу-
хэр ыкIэм факIоштыгъэх. Ащ
фэдэм зэрэхъу хабзэу, апэрэ чIы-
пIэр кыдэзыхыгъэхэмрэ ахэм
ятренерхэмрэ шIухъафтынхэмрэ
къэгъагъэхэмрэ къапагъохыгъэх.
ОшIэ-дэмышIэу зы пшъэшъэ-
жые цыкIу горэ, къэгъагъэу
ылыгъэм къакъомышъу Аскэр
къекIуали, Iэрамыр кыыритыгъ.
УкIыгъэу, зызыпыригъази кIиIэ-
жыын зыщионым, Аскэр Iаби,
пшъэшъэ цыкIур кыиIэти, лъа-
гъэу дихыыгъ. ИкIэджыбэ иIэ-
бжыи, сомыхъу кырихыгъэр
ащ ылэмычIэ чIильхъагъ. Адрэр,
кыратыгъэми пымылгъэу, псын-
кIэу зызэпыригъази, бзылфыгъэ
дахэ горэм кIэрылэджыи (янэн
фае) ылаплI зыридзэжыгъ. Аскэ-
р ахыщэр кышIтэжыи, пшъэ-
шъэжыем ригъыкынэу зыкIэрэ-
хъэм, зэм зэрмыры кьэхъугъ —
ыпашъхъэ иапэрэ шIулъэгъугъэу
Светэ исыгъ. Светэ пшъэшъэ
ныбжьыкIэу зыщытыгъэм нахыи
нахь дахэ хъугъэ: бзылфыгъэ
къодэнэ ишIыгъэ зэкIужэ, ынэ-
хэм зы шъэбэгъэ-лэшIугъэ горэ
къаклэшы. Аскэр ащ сэлэм ри-
хыгъ. ЕтIанэ ылоштыр ымышIэу
кызытэнагъ.

— Сыхъат фэдиэ хъугъэшъ
тызычIэсыр, талъэныкъокIэ зы
нэплэгъуи кьэбдзыгъэп. Ащ
фэдиэу Рае ушъына?

— Сыда мы Иофым Рае кыи-
зэрэхахъэрэр, синэплэгъэу зы-
щытесымыхыштыгъэ уахътэр
блэкIыгъ. Ар зилажъэр ори дэ-
гъоу ошIэ.

— Сэ зэкIэмкIи сымыгъэмыс,
сэ силажъэ хэмалыгъэу сIорэп, ау
уишъэогъугъэр ары лажъэр на-
хыбэу зытелъыр, — бзылфы-
гъэ дахэм хэпшIыкIэу ынэгъу
кызызэкIыгъ, ынэхэри нэпсым
кызыпчыжыгъагъ, — ори сэри
ары тызэунэхъулагъэр.

— Шъхъадж кылэжыгъгъэм
Iуагъыгъ, — Светэ ыгу егъу-
штыгъэми, дысэу кызызэриокIи,
Аскэр Iуагъыжыгъ...

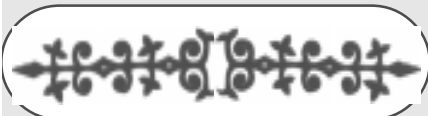
хэхэу зышъхъадагъэкIыштыгъэ.
«Унагъо уехъэфэ зыбгъэтхъэн
фае, етIанэ Алахъэм ешI уишIы-
Iагъэ зыфэдэ хъуштыр» — сэ-
мэркъэуштыгъэ Светэ. Ау яджэ-
гун чыжъашъу хэхъагъ, аужы-
пкъэм, зыблэкIыхэ мыхъуштыгъэ
гъунапкъэр аукъуагъ. Шыпкъэ,
нэужым кIэгъожыгъагъ, ау класэ
хъугъагъэ. Светэ гъузэжогъу-
кIэ Нурбый дэкложып фаеу
хъугъэ. Илъэс нахь зэдэмыпсэу-
гъэхэуи, зэгокIыжыгъэх. «ШIу-
лъэгъу тыгъугъэм насып хэб-
гъотэштIэн» зыралорэр шъып-
къагъэ.

Светэ ишыIэныгъэ зыфэдэ
хъугъэм бэрэ егушIысэжы-
штыгъэ. КъеушIыхэзэ сабыир
кыгъэхъугъ, джы бзылфыгъэ
шъхъэзакъоу, сабыири пылгъэу,
гъашIэм кыхъанэагъ. Аскэр къу-
лыкъум кызыкIыжыым ылогъэ-
гъэ урыс гушыIэри псынкIэу
кынагъэсыжыгъ. Раерэ ежъыр-
рэ зыплыхъэу зэрэшытыри кыи-
гурагъэIуагъ.

Светэ ышIагъэмкIэ кIэгъожы-
кIаеу кIэгъожыгъ, ау адыгэмэ
зэраIоу — «Iэнтэгъур благъэ, ау
унэсын плъэкIыштыгъэ». Нурбыеу
ишIулъэгъу зыфигъэкIодыгъа-
гъэми а илъэс шъыпкъэм нэмыкI
кышIэжыи, Сыбыр кIожыгъэ,
аужыпкъэм исабыи кыкIэуп-
чIэжыгъгъэп...

... Зэнэкъокъухэр зышIагъэм
ыуж Аскэр зыдишIэжыгъэ Светэ
бэрэ игушIысэхэм кызызрахъа-
рэр ышъхъэ къеуагъ. «Ащ кыи-
сишIагъэр кыысишIагъэу, етIа-
ни сыгу чIыпIэ шиубытыжыын
ылъэкIыгъ, — ыгукIэ зэриложы-
штыгъэ...

Аскэррэ Раерэ пIалъэу ялагъэр
кызыссым псэогъу зэфэхъугъэх.
Нысэшэ дахи афашIыгъ. Нэу-
жым Аскэр кыратыгъэ уна-
кIэм ныбжьыкIитIур кIожыгъэ.
Илъэсырэ ныкIорэ тешIагъэу
Рае сабыи ышъо зэрэхъафэгъэр
къашIагъ. НэбгыритIум ягушIуа-
гъо гъунэ илагъэн.

ЛЪЭГЪО НЭФ

— Пшъашъэ хъумэ — Суанд, кIалэмэ — Султан фэтыусышт. Сыда гадат тшIэу тыкыхэтыштыр, джы къэхъуштыр пэшлорыгъэшъэу кыуаон алъэкIыштыба, — ылуагъ Аскэр.

— Хъау, — ыдагъэп Рае, — ауштэу сыфаеп, Тхъэм кытитыртэтыл, тыдэмыгъэгугI аш.

— Адэ дэгъуба, о кызырзрпIу.

Ау апэрэ уплэкIуным кыгъэлъэгъуагъэм нэгъыритIури ыгъэчфынчъагъ. Рае сабий кыхэкIыныр ежыркIэ шынагъоу, ыгу фэмшъэчын фэдэу кыраIуагъ. Сабыр ыгъэкIодыжъэу, ыпэкIи зи кымыгъэхъумэ нахъышIоу алъытагъ. КIо мыхъухэмэ, сабий ибэ горэ къахъымы хъунэу кыраIуагъ. Ау Рае ар ыдагъэп, хэкIыпIэ горэ шылахэмэ сабыр кыгъэхъунэу рихъухагъ. Джы Аскэр унэм кыхъахъы

Мафэ горэм врач шъхъаIер Аскэр кьеджи икабинет чишагъ.

— Уишъхъэгъусэ илоф дэгъу тIон тлъэкIыштэп. Сабым ипсауныгъэ дэеп, ау ежым ыгу икытеуакIэкIэ хъушъэным икIодэнкIэ шынагъо. Джы нэс нахъышIум тышчыгъыгъ, ау аужырэ уплэкIунхэм гугъэр бэкIэ нахъ макIэ къашыгъ. Тэ тызэрэфаеу джыри узыр дгъэ-лорышIэн тлъэкIырэп. ТфэшIэ-шъуштыр тшIэшт, ау, ошIэба, медицинэми гъунэ иI.

— Ашыгъум зышчышынэ-штыгъэм лъапсэ имыIэу шытэп, — ышъхъэ филожырем фэдэу, Аскэр кыIуагъ.

— Сыда пIорэр? — врачыр кыгурымыIоу кьеупчIыгъ.

— Зи арэп, сипупшыс горэ-хэр жэм кыдэкIыгъэхэшь ары.

— Тэ тфэшIэштыр кьэдгъэ-нэштэп, ау нахъ дэими уфэхъа-

Рае зэрэжэштыгъэр етIани, фай-фэмыеми а пшъэшъэ цыкIур нэгъыритIум яшIулъэгъу кыхэкIыгъ. Ишъхъэгъусэ инэпэ-еплэу сабыр къэнагъ, аш уеуцолIэн фэягъ.

Игъонэмысэу дунаим ехыжыгъэ бзылфыгъэм ифэIо-фашIэхэр текIыфэкIэ пшъэшъэ цыкIур кIэлэцIыкIу унэм чIэ-лэыгъ.

Мэфиблым кыкIоцI зэ нэмы-Iэми Аскэр сабым дэжэ кIонэу ыгу кыделагъэп...

Илъэс зауIэ тешIагъ. Суандэ цыкIур джы ятэ кIэрыкIырэп. Ны шIулъэгъоу зыхэныгъэри тым пигъохыгъ. Ежэ Аскэри зышчы-штэштыгъэ сабым джы ыгуи ыпси хэтIагъ, тыдэ кIуагъэми кызыдырешэкIы, зы тхъаумафэ блэмыкIэу кьэлэ паркым макIох.

Зэгорэм кьэлэ паркым дэтхэзэ Суандэ пшъэшъэжые кьопцIэ

— Мэшэлахъ, пшъэшъэ-жые чан цыкIу... янэ кыпа-чыгъ зыфалорэм фэд. Ухъуль-фыгъэ закъоу сабий пIыгы-ныр кын, сыда кызкIэмышъэ-жыырэр?

— СизэкIо зэпытэп, сянэ нахъыбэмкIэ садэжэ щыI. Сы-да изакъоу кьуаджэм дишIы-хъаштыр. Сшыпхъухэр зэкIэ унэгъо шъхъафых, арышъ, Суандэрэ сэрпырэ кыткIэрыс. О сыда узкIэдэмыкIожыырэр? Джырэ нэс угу рихъын уапэ кыфагъэба?!

— ПцIы сыусынэп, кIэлэ шIагъохэр псэогъу сафэхъумэ ашIонгъоу кысылкIуагъэх, ау икIунба хъукъонгъэу сшыгъэр — гум зы кыхыхын фаер.

Мыш дэжым Рае псэузэ кыриIогъагъэр Аскэр ыгу кьэкIыжыгъ: «Аш джыри шIу

андэ цыкIур жъэу кьэтэдджыгъ. Ежыыр арэу жъэу кьэтэджэу ихабзэп, ау тыгъуасэ янэжэ Iуагъэ дишIыгъ.

— Тхъаумафэр пIуагъа? Ар неуш, боу дэгъу, сицIыкIу, укьэзгъэушын, — Iофыр зыте-тыр ыгукIэ зэхышIагъэу, ныом кьорэлъфым ышъхъэ Iэ ши-фагъ. «Уянэ мыгъо ычIыпIэ зы-горэ кыхъагъэу мы джэхэшъо-гум тетэу слъэгъугъэмэ, сылIэ-ми сырээжэ».

— Кьэтэдж, пап, нэф кьэ-шъыгъах, паркым тыкIон фаеба.

— Джыри жы, Суанд, хъэ-ренэхэм Iоф ашIэрэп.

— Хъау, тыгъакIу, тете Све-тэрэ Саидэрэ кьэкIогъахэхэу, кытажэхэу шыгъынхэкIи мэхъу.

Пшъэшъэжыер хъукъуа-гъэп. ЗэриIуагъэу, парк дэхъа-гъум дэжэ Светэрэ Саидэ цы-кIумрэ шытыгъэх.

— Тхъамэфэ псэум шыIакIэ кыситыгъэп, ерагъэу непэрэ мафэр кыгъэсыгъ.

— Ахэм язакъуа, тэри тызэ-IукIэным тшIуабэ дашIэшты-гъэ нахъ, — Аскэр ыгукIэ нахъ шъхъафит хъугъэу кыIуагъ.

Аскэр пшъэшъэжые цы-кIуитIум псыIэшIурэ пирож-нэхэмрэ къафитшъыхыи, кафем чIигъэтIысхъагъэх.

— Тэ шъукъэзтлъэгъоу ыкIи тыкъэшIулъэгъоу, мо тетIыс-хъапIэм тытесышт, шъумыгуIэу шъушх. Аш нэс хъэренэхэри кызысхъагъэнэштых.

— Дяде Аскэр, етIанэ фон-таным дэжэ тышIыдэгъу хъу-шта? — Светэ шчыпIыIэзэ Ас-кэр кьеплъыгъ.

Светэрэ Аскэррэ паркым дэт пхъэнтIэкIум тетIысхъагъэх. Зы зауIэрэ зи амыIоу шысыгъэх, етIанэ Аскэр кыригъэжыагъ.

— Свет, зэ хъугъагъэм икIэ-рыкIэу игугъу сшIынэу сы-фаеп. Хъуштыр хъугъахэ, ар блэкIыгъэ Iоф, аш хэпшIыхъа-жыныр шыIэп. Джы тапэкIэ хъу-штым тIуми тегупшысэп фае.

Шъхъэныгъэу кыосIон, сани сипшъэшъэжыи оры зыфае-хэр, ауужыкIэм сипшъэхъэгъу-сэгъэ тхъамакIэми кысидо-гъагъ.

— Оры адэ, о хэта узыфаер?

— Илъэсичым кьэсшэн горэ сымыгъотыгъэу шытэп, ау апэрэ шIулъэгъур гум ихы-гъуай. Ош нэмыкI, о укьезэ-гъымэ, сэ зыми сыфаеп.

— Аскэр, ори ошIэ, сыфэ-гъэмэ сэри сыздэкIон згыоты-штыгъэ. Ау хъукъонгъэу сшIыгъэм сыкьеуфэ, сэри, ош фэдэу, сиапэрэ шIулъэгъу-сшыгъупшэн слъэкIырэп. Цы-хъэ кысфэпшIэу, псэогъукIэ сшыштэнэу укьезэгъымэ, семы-гупшысэжъэу уауж сыкы-хъашт.

— Ашыгъум, тэ тишпып, кыхъэ-лыхъэ тэмыгъэшIэу, мы мазэм иаужырэ шэмбэтым ухъазырма усшэнэу сыкыIу-хъашт.

— СшIуабэ дашIэу сыкы-уажэу сышысынкIэ усэгъэгъугъэ. ЯзэдэгущыIэгъу кIэухэу фэхъугъэмкIэ зэфэразэхэу, пшъэшъэжыитIоу джэгухэрэм адэжэкIэ ежыагъэх.

Шэмбэт мафэу зытыралъ-хъагъэм Аскэррэ Светэрэ яджэ-гугъ.

Джыри илъэситIу тешIагъ. Зэшыпхъу хъугъэ пшъэшъэ-жыыхэм аш цыкIоу КьэпIан кьэхъугъ.

ШIыныгъэр джыри икIэры-кIэу кыригъэжыжыгъ.

ОЖЪ Аскэрбий.

ИКИЭРЫКИЭУ

кьэси, Рае чэфынчъэу кыIукIэ-жыштыгъ. Пчыхъэ горэм Рае бэрэ зэрэгъыгъэр мыгъуашъэу, нэпс лъэужхэр джыри нэгум шымыгъушъыгъэхэу, Аскэр унэм кыхъахъыгъ.

— Сыда, сыпсэ закъу, аш фэ-дизэу угу хэкIыгъэр?

— Непэ сызхъэчым пкIыхъэ-пIэ Iае слъэгъугъэ: тисабый сы-гуIэзэ скIэрачыгъ, зыдахыгъэри сымышIэу агъэбзэхыгъ. Сигу-гъапIэ кыыздэмыхъункIэ сэ-щынэ.

— Аш пае угъы хъуна, пкIы-хъапIэр — пкIыхъапI, джы о узэрыгъым бэ плъэгъуштыр. Ахэр зэкIэ угу ебгъачэхэ хъуштэп, са-бым иягъэ екIышт.

— Хъау, сэ сипкIыхъапIэ зы-горэ хэлъ, ар сыгукIэ зэхэсэ-шIэ, бэрэ тызэкIыгъункIэ сыгу-гъэрэп, — мэгы Рае, — врач-хэр хъукъуагъэх сшIошIыгъ, ау...

— Узаджэрэр кьэкIо аIо, мы-хэм уямыгупшыс. Аш нахъышIу мы абхъаз пхъэшъхъэ-мышъ-хъэхэр пшхъэхэмэ, — ар ыIозэ, Аскэр апелъсинхэр, мандарин-хэр, хъурмэхэр Iанэм кыгыри-тэкъуагъэх.

Рае зэрэгумэкIыштыгъэр пкIэнчъагъэп. Нахъ хэкIуатэ кьэсми, сабым изэрэщыт емы-лбытыгъэу, ежым ыгу нахъ дэи хъоу кыхъагъэшыгъ. Аш ыпкэ кыкIыкIэ, лъыплъэнхэу сымэ-джышын чIагъэбольшагъ.

— КьыосIогъагъэба зыгорэ зэрэхъуштыр, сипкIыхъапIэхэр нафэ хъужыхъэзэ макIох, — нэ-псыр фэмыубытыжъэу Рае кьэ-гъыгъ.

— О зыр ара сэлэ аш фэдэу агъэгъолжырэр? Мыхэм уямы-гупшыс кьыосIуагъэба! Сабы-им иягъэ ебгъэкIышт.

— Сэ сэшIэ, тинасып бэрэ зэ-хэлъыштэп, сыгу ныбжыи си-гъэпцIэжыгъэп.

Сабым икэхъугъо кьэблэ-гъагъ, врачхэми нахъыбэрэ бзы-лъфыгъэм иплэшъхъагъ шызэхэ-хъэхэмэ шызэхэгущыIэхэу ауб-лагъ. Шъэфэу мэгушыIэхэми, анэгу гумэкIыгъоу кIэлъыгъэм-кIэ Рае илоф зэрэмыдэгъур зы-дишIэжыштыгъэ. Ау етIани на-хъышIум шыгугъыштыгъ, иса-бый зэрилъэгъуштым игушIуа-гъо къарыу кыыритыштыгъэ.

зырын фае. Ауштэу Iофыр зэ-рэхъун ылъэкIыштым шъушыл-дэгъэозагъ, уишъхъэгъуси тхы-лым ыIапэ кыкIидзэжыгъ.

— КызыгурыIуагъ, Алахъэм ыIуагъэр хъун, — ыIуи, Аскэр ыпсэ ызыныкIо гозыгъэм фэдэу, кабинетым кычIэкIыжыгъ. Рае дэжэ зычIэхъэм, адрэр кьеуп-чIыгъ.

— Сыда врачым кыуиIуа-гъэр, сабым илоф сидэу шыта?

— ЗэкIэри дэгъу хъунэу ыIуагъ, зыми уемыгупшыс.

— Сэ сылофэп сабыеу узкIэ-хъопсырэр псаоу кьэрэни.

— «ТызкIэхъопсырэр» Iо, тIуми тисабый, тIуми зэдэпIун фае.

— Ары сэри сызыфаер, ау...

— Рае нэпсхэм атхъалэ хъуи, зызэригъээзэкIыгъ. — Зыгорэ хъумэ, къашIэ о тапэ илыр, Светэ къошжэ. Хэт ыIуи упы-мылъ, сэ слорэм кьедэлъ... аш шIу укьелъэгъушъ, уисабыи... тисабыи дэгъоу кыпылгышты. Оры ар зажерэр...

— Ара джы узэрыгушыIэнэу бгыотыгъэр. Упсэузэ, упсэушт ыкIи, осыетхэр кысфэмшыIых.

— КIо, бэшIагъэу кыосIо-нэу сызфэягъэр кыосIуагъ, джы сыгу нахъ псынкIэ хъу-гъэ... Алахъэм ыIуагъэр хъун.

— Аш нахъышIу кIэшыгъоу кышфэхъынуэу узыфаер квалуй.

— Зыми сыфаеп, зэкIэри сиI, ори ошIэ бэ кызырэлъыкIор-рэр, ары кьэс зыгорэ къахъы.

— КIо, ашыгъум, сэкIожыи, тренировкэр езгъэжъэн фае, пчыхъэм джыри сыкыкIо-кIышт.

Медсестрар пчъэлум Iутэу кьежэштыгъэ.

— Мары, мары сычIэкIыжыи. ХъаркIэ зэкIэми...

Врачхэм сыд ашIагъэми, бзы-лъфыгъэр псэоу кьагъэнэн алъэ-кыгъэп. Рае гуIэзэ исабий зэ кыIуплгы, идунай ыхъожыгъ. Пшъэшъэжыер псау дэхэцIы-кIоу кьэхъугъ.

Аскэр ыгу тIоу гошыгъэ хъу-гъэ. ЗымкIэ — исабий шымы-гушIукIын ылъэкIырэп; адрэм-кIэ — ныр зэрелIылагъэм пае гухъэ-гужъ фыриIэ хъугъэ. АуужыпкIэм сабым теплэнэу фэмыеу ыгу зэкIыпагъэ. Ау са-бий цыкIум сыда илажъэр, аш

лъэпэ-лъагэ горэм ыIапэ ыIы-гъэу кыIухъажыгъ.

— Пап, Саидэ сыкIыгъоу мо-роженэ тцэфынэу тыкIо хъу-шта?

— Саид, а Саид, тыдэ укIуа-гъа, сипшъэшъэжый?

Чъыгъ жъаум тхытэ зэгъохыгъэ ыIыгъэу кычIэкIыгъэ бзылф-ыгъэ ныбжыкIэр къахъагъ. Ар Свет арыгъэ.

Ишъхъэгъусэ зышчымыIэжым ыуж Аскэр Светэ тIо-шIэ ылъэ-гъугъэми арыгъэ, ари чыжэкIэ.

— Уимафэ шIу, Аскэр, — шъабэу сэлэм кыхыгъ Светэ.

Светэ зэхъокIыгъэ, шчылэ-сэ-мэркъэулуэ шытыгъэр джы хэ-хыгъэу, уасэ зыфэзышIыжыырэ бзылфыгъэ зэкIужэ дахэ хъу-гъэ. Джэнэ фыжыбзэу чэтынэ-хэр зыхъэср пкIыи ишыгъэм кьешIэкIыгъу шыгъ. ыIнэ нэ-шохэм зы чэфынчъэгъэ гупшы-сэ чыжэ горэ акIэолъагъо. Идэ-хэгъэ-пкышIуагъэ джыри нахъ хэхъуагъ. КъызэраIоштыгъэмкIэ, ыдэжэ псэлъыхъохэр, анахъэу кIэлэ зикъэмышэхэр, зэблэкIы-хэу Iутыгъэх. Ау ежым зыми гугъапIэ ритыгъэп, нэмыкI го-рэм ежерэм фэдагъ.

— Тхъэуегъэпсэу, Свет, кьэ-шIэжыгъуае ухъугъ.

— Сыда, нахъыжыи сыхъугъ, ара?

— Узэрэдэхагъэм нахъи нахъ дахэ ухъугъ, — ошIэ-дэмышIэу Аскэр, пIыжыи кызырэхъугъэр зыдишIэжыизэ, джэуап риты-жыгъ.

— Пап, сэгъакIуа Саидэ сы-ригъусэу мороженахъэ?

Тым ычIыпIэ имынIосэ бзы-лъфыгъэ дахэм аш джэуап ри-тыжыгъ:

— ШъукIу, ау чыжъэу шъуIу-мыкI, Саид, о унахъыжышъ, пшъэшъэжыем фэсакъ.

— Хъун, мам, некIо, Суанд. ЕгъашIэм инэлосагъэм фэдэу цыхъэ фишIэу, Саидэ ыIапэ ыIы-гъэу Суандэ цыкIур ечъэжыагъ.

НэгъыритIур язакъоу кызы-нэхэм, алони ашIэни амышIэу хъугъэх.

— Сыд уишыIакI, Аскэр, цыфи уилъэгъужыырэни? — апэу Светэ кьэупчIагъ.

— Узэгъышт. Тэлажэ, тэ-шэхъыи, пшъэшъэжыем гъэ-псэфыгъо уахътэу силэр есэты.

уельэгъу, оры ар зажерэр, кьэ-шъэжы...

Пшъэшъэжыыхэр мороженэ зырыз алыгъэу кыIулъэдэ-жыгъэх.

— Пап, Саидэ тадэжэ зыдэ-тэгъашъэба, сиджэгъуалъэхэр ез-гъэлъэгъуштых.

— Янэ ипшъэшъэжые кытитына?

— Имами зыдэтэгъашъэба, хъунба, пап.

— Янэ кытфэкIлошта?

— Тетя, ори тадэжэ некIоба, папэ итхылхэр уигъэлъэгъу-штых, ахэр бэ мэхъух.

Светэ ынэ дахэхэр нэпсхэм кызыпачыхъагъэу пшъэшъэ-жыер кыIэтгыгъ, адрэми бзылфыгъэ дахэм IаплI рищэ-кIыгъ.

— Хъау, сипшъашъ, Саидэрэ сэрпырэ тымыкIожыи хъуштэп.

— Джыри тхъаумафэм пар-кым шъукъэкIлошта? Сэ сипа-пэ мыш сыкьешъэ зэпыт, шъу-кьакIу, хъунба? Саид, сыкыи-ошэшт, укьэмыкIоу умышIы.

— ТыкъэкIлошт, сицIыкIу-жый. О цыкIум пцIы кып-фэтыусын тлъэкIышта. Арыба, Саид?

— Ары, мам.

Пшъэшъэжыи цыкIуитIур фэмыахэу зэкIэрыкIыжыгъэх. Нахъыжхэри яIуплэкIэ джаш фэдагъэх...

Джы пчэдыжэ кьэс Суандэ цыкIур ятэ еупчIыштыгъэ:

— Пап, ба джыри кьэнэ-жыгъэр? Сыдигъо тхъаумафэр кьэсышта? Сыдэу жъажъэу ма-фэхэри кIохэра?!

— Кьэсышт ари, зыми кIо-штэп тхъаумафэр.

— Пап, тете Светэ зэрэда-хэр, арыба? Пап, тете Светэ мыш фэдизэу инэу шIу слъэ-гъугъэ, — ар еIошъ, лъэпэп-цIый зишIыгъэ, ыIэ цыкIухэр лъагъэу дехъых. — Саиди джаш фэдэу инэу шIу слъэ-гъугъэ.

«Сэри ары», ыгукIэ зэре-Iожыи Аскэр.

— Дэгъу, сипшъашъ, мары шIэхэу а шIу плъэгъугъэхэм (шIу тлъэгъугъэхэм сломэ нахъ тэрэзба) уалыкIэшт.

— Зэ кьэсыгъагъот тхъау-мафэр...

Тхъаумафэр кызыссым, Су-

ЛЪЭГЪО НЭФ

Пэубл

Алый ыгу унэм имызагъэу цагум кыдэхабгъ: нэбжыи фэдэ кыхымыгъэкIыгъэу ичэм къарэ къэуцугъ. Шыжъым иунагъо чылэ гъунэм цэпсэу, шьоф Iупэ зыкIым кIэрыс, ащ ыуж мэзышхор къэлъагъо. Тыгъужэ нэкIыгъэхэр бжыхъэ чыIэтагъэм мэзым кыхэбыукIэу кырагъажэ, шьофыми иплъагъохэу кыхэкIыцт.

Алый тIэкIу унэм зыцигъэфабит, етIани цагум кыкIыгъ. Пчээр кыизэрэуиэхэу ыгуцIэ изыгъэу кыизэтеу-цуагъ. Такъикъ заулэклэ узэкIэлэбэжъымэ шьофыри, мэзыри мээгъо чэщым зэрэцымтэу хэлъагъоцтыгъ, джыи пцэгъо Iужъум тыдэкIу дунаир ыупIыцIагъ. КъыгъэуиIагъэм ащ фэдэ пцагъо Алой ылъэгъугъэп. Пцэгъо нэ-гъыфымэ афэмыдэу, шIуцIамэ тырихэу, ухэIабэмэ къэуубытын шIуи-гъэуиIэу, нIэ хэкIуадэу Iужъугъ.

Чэмыр нычэпэ кыизэрэмкIожъы-цтыр Алой кыгурылуи, ыгу кIодыгъэу унэм кыхъажэыгъ. Ащ дэжъым лъэмакъэхэр цагум кыщыIуэгъэх. КIэ-кожъэу пилъэжъыгъэр кызыщылъи Алой унэм кызыекIым, моу джыдэдэм кегъэолъэхыгъэгъэ пцагъор цымыIэ-гъахэм фэдагъ. Шьофыр зыкIэу къэ-лъагъо, мэзыри шIуцIамэ тырихэу ащ шъхъащт.

— Уипчыхъэ шIу, Алой! — кIалэу кы- Iухагъэхэм лIыжъым ыIапэ къаубы- тыгъ. — ТхъамыкIэгъошхо чылэм кы- дэхъухагъ. КIалэхэр машинэкIэ моу къэгъэгъэгъум дэлъэдагъэх. Уинысэ кытфигъэкIыгъэмэ...

— Хэт икIал? Тидрэ къэгъэгъэгъу? — Моу чылэгъуиIупр зэзыпхыгъэ гъогум дэжэ. Былымгъотмэ якIалэу кгулыкIум кыкIыжъыгъэр рулым кIэрысыгъ, кIалэхэри игъусагъ.

Алой гүлэнкIэ унэм кыгъэгъэгъыгъ, етIанэ нысэр зэрмысыр ыгу къэкIыжыи кIэкIэу тыригъэгъэгъыгъ:

— Сыжъугъэгъуагъэти сIлэрэри сIлэжъырэп, нысэр Былымгъотымэ адэжэ гушIуако Iуагъэ. ПсынIкIэу шъу- лыкIу.

КIалэхэм ашIэн амышIэу кыизэтеу- цуагъэх:

— Олахъэ тышIобгъэнагъэм. Быным етымыгъашигъо тшIоигъуагъ. Ахэм якIал анахъ шьобжэ зрихыгъэр. Ау сьд тшIэн, зыгорэуицтэу ятIоцт.

КIалэхэр зэриукIыгъэм икъэбар чы- лэгъо пчъагъэмэ анэсыгъ. Былымгъо- тымэ якIалэ кгулыкIум кыизэрикIы- жъыгъэм пае еиэхэ-еишэ ашIыгъагъ. Ащ кыхэкIыхи нэбгыритфыр джэгум Iуагъэх. Былымгъотмэ якIалэ кыде- джэгъэ кIалэм кыизэрицагъэм пае фэгъушIонэу кIоцтыгъ. ЧылэгъуиIупр азыфагу километрэ заул ныIэп илър, кIалэхэр гъогуныкIом пцэгъо Iужъум хъагъэх. Машинэ остыгъэхэр кы- хэмыщыжъэу, узыдакIорэр умышIэ- жъэу мээхэ къэхъугъ. Ау кIалэу чэф зилэхэр ащ кыгъэгъуцугъэхэп. Анэхэр унIыцIагъэу мы гъогум рыкIонхи алъ- кыцт, илъэситшIлэ еджанIэм чIэсыфэхэ мафэм тIо рыкIоцтыгъэх. Машинэр зэригъэкIэу чэщтыгъ. Ордэдым Iэгъо- блэгъур къегъаджэ, кIалэхэр чэфэу зэрэгъэгъуиIэх. ОшIэ-дэмышIэу хъадэ агъэтилыгы хъумэ кырагъэгъорэ ордэ- дыр магнитофоным кыхидзагъ.

— Сьд ар? Тагъэтилыгыжъа? — къэсэмэркъэу зыгорэ.

— Хъау, нэшIоргъэишъэу макъэ кы- тагъэу нахъ макIэу тыкIонэу.

— Мы японцэмэ ащ нахъ къаугуишы- сын агъотыгъэба?

Ащ дэжъым машинэр кIалэм IэкIэки, къэгъэгъэгъум дэхэ, кгулэдджэ куоу бжы- хъэ оицхыпсы тIэкIу зьидэтым дэлъэ- дагъ. НэбгыритIупр чыIэпэм цыукIыгъ: Былымгъот Расулзу рулым кIэрысы- гъэмрэ, ащ кыгъосыгъэ Аслъанымрэ. Адрэ нэбгырищым ащ фэдиизэу утын арихыгъэп.

КIэлэ нэбжысыкIуиIупм якIодыкIэ зэ- хэзыхыгъэу Iэгъо-блэгъум зыгу кье- мыагъэ кыкIыгъэп, зэгъунэгъу хъадэ- гъуиIупм якъэлалчъэхэр мэфэ пчъа- гъэрэ зэлъухыгъагъэх. ТхъамыкIэгъуагъ уялIынкIэ янэ-ятхэм. Анахъэ Былым- гъотымэ якIалэу кгулыкIум кыкIыжыи шIахыллэ джыри тэрэгъу алъэгъунэу мыхъугъэр игъонэмыс зэрэхъугъэр.

1

Мыхъамэт пшыгъэу пчыхъэм IофышIэ кыкIыжыщтыгъ. ЧыжъэкIэ ичылэ осты- гъэхэр къэлъэгъуагъэх, ащ кыгъэрэхъа- тыгъэу лIым гупсэфэу зыригъэкIыгъ, ма- шинэри нахъ кыгъэлъэгъуагъ.

Мыхъамэт ичылэ адыгэ хэкум икье- жьанI. ТаушIтэу ордэдым хэта ар: «Адыгэ хэкум идахэ сичылэ кыщэжъэ...». Ордэдым хэлъ гушIыгъэр ыгу кыгъэкIыжыиIэу игъо имыфэгъэ, къэгъэгъэгъум къэсыгъэу зыгорэ гъогум кыгъелъади ылэхэр кышIэу ыублагъ. Мыхъамэт кыкIэцтагъэу маши- нэр кыизэтыригъэуцуагъ, ылъэгъурэр зы- фикхыи ымышIэу такыкъ заулэ щытыгъ, ау къэзыгъэгъуцугъэм зылоплъэм ыкIышъоц кыгъэгъэджыгъэу, псынIкIэу кыдиухыи ичъэ ригъэхъугъ.

ЛIэу чэщым ыпэ кыкIыгъэм (зэрэшIо- шIырэмкIэ лIым фэдагъ) ынэхэм яIэягъэ ухэтими уигъэщынэныгъи. Хъэдэн зэхэт- хыгъэ горэхэр ыкIэпкъ пылгъэшъуагъэу, зэхэкIыхъагъэу, зилэужыгъор кыбгъури- мылонэу щытыгъ. Ылэхэм яинагъэ къэпIон плъэкIыщтэп, цы шIуцIэшхохэр къатешэу машинэм ыгуиIэ апчым кыиысыгъагъэх, етIанэ ылэбжъанэхэмкIэ гъуцIыр рицIэт- хъэхэу ыбгъукIэ рыкIуагъэх, ыужрэ апчым зымышIэжъэу кытеозэ машинэм кыда- чъэщтыгъ. Мыхъамэт лIым ынэхэр агъэ- тхыгъэу ынэгъу кыкIэузожыкыгъэх. Псэу- шъхъэ Iэл горэм фэдэу гъунджэу зэри- плъагъэм нэ шIуцIэхэр кыкIотэу кы- лыплъэщтыгъ.

ЯтIонэрэ къэгъэгъэгъум кызэсым Мы- хъамэт машинэр кыизэтыримыгъэуцоу кыблэчъыгъ. Ылэхэр кIэгъэгъу, ыгу зымы- шIэжъэу кытеоштыгъ. ЗыгорэкIэ кыпэ- шIошыгъэна? Хъау. А нэ шIуцIитIупр пшы- гъуишъэщтэп. Хъэдэн зэхэщыхъагъэу пы- шIэгъагъэхэр? Ыбгъэгъу цым зэлъиупIы- цIэу, IэшхохэмкIэ машинэм кыизэрэлъы- банэщтыгъэр? Ащ фэдиизыр кыишIошIын плъэкIыщтэп. Мамунэшхом фэдэу ылэшхо- хэр кьелэлэхэу, гъэтхэпэ пчыхъэ чыылэ- тагъэри зэхимышIэжъэу, гъончэдж шъункIы- гъэм ылъэкъошхохэр кыишIыкIэу кье- кIухъэ тет. Унэм кыизэсыжыым Мыхъамэт псы чыылэ кыизэригъэчъэхыгъ, пчыхъэ- шъхъашхэми фомыжъэу, гушIыгъэу зи ымышIэу гъолъыжыгъэ.

Ау чэщ реным чыиен ылъэкIыгъэп. Ынэхэр зэрэгъэтириIоу лышхор ынэгъу кыкIэуцо, кылыгылабэу кышIэхъу, маши- нэм кыдэчъэ, ынахэ Iаеу зэфишъэзэ кы- лэплъэ. Джы ыгу къэкIыжыи а цыф псэушъхъэм зыгорэхэр быузэ кыизэри- оцтыгъэр.

Пчэдыжым Мыхъамэт зэрихабзэу Iо- фышIэ кIонэу жъэу къэгъэжыгъ. Ишъхъа- гъусэ ыгъэшхэнэу кышIомынэным пае шIэхъу унэм кыкIыгъ.

Къэгъэгъэгъум къэсымэ ышIэщтым егу- пшысэу машинэр макIэу ыгъакIоштыгъ. НэмыкI гъогуи къэуухъэмэ иIагъ, ау чэщ псэушъхъэм шъэщынэ пIонэу ащ рыкIоныр Мыхъамэт зэрипэсыжыгъэп. ЕтIани чэ- щым фэдэп ныIа джыдэдэм, нэфылър кыизэкIычыгъ, дэгъоу зэкIэри олэгъу. Мыхъамэт бэрэ емыгуишысэу къэгъэгъ- гъум фиузенкIыгъ. Ыгу кыдэкIыщтым фэдэу кыгъео, ылэхэу рулым телыхэри мэ- кIэгъэгъу нахъ кьэлэсэжыкIыгъ. Ячылэ кIалэ сэлэм кырихэу кыфигъэгъуи къэгъэ- зэгъу шъыпкъэм шъызбэлэкIыгъэп. Мыхъа- мэт ыгукIэ зэриложыиIэу фэгъэгъэ, а инэ- Iосэ машинэм тыгъоспчыхъэрэ хъугъэ- шIагъэм ищынагъо зэрэшъащыхыгъэр.

2

ГъогубгъумкIэ дэхэ, машинэм мээ Iап- чэм фиузенкIыгъ.

Асхъад ащ кыкIи, игъусэм енэкIэуагъ, ыгукIэ ыгъатхъэу жыи кьабзэ зылуицагъ, чыIэпэу кыиздэкIуагъэр кышIыгыхъагъ. ЕтIанэ шхын зэфэшъхъафхэр машинэм кырихи уцым Iанэ кышIишыгъ.

Ритэ псыхъом ехыгъ. «Гъатхэм нахъэу гъомафэм мыщ укакIомэ нахъ дэгъу, — ылуагъ ыгукIэ. — Псыр чыылэ, чыгур джыри шынэ».

Ритэ Асхъад ылъэныкIомкIэ реплъэ- кIыгъ. ЫшIапэзэ мыщ кыизэрицагъэр ыгу пакIэ кышIэуагъ. «Хэт мыщ ушилъэгъун? Хэты ишъуз нигъэсыжыи? Сьдэу езэ- щыгъ мы нэгъоджэ щыIакIэм!»

Ритэ чышIэу кыиздэкIуагъэхэр джыри зэ кышIыгыжыгъыгъ: джы ар ащ фэдиизэу шIодэхъэжыгъэп.

— Рита! Щэджэгъуашхэр хъазыр! Хъа-

уми псыр ууплэкIу пшIоигъуа? Къако моу!

Асхъад ордэ макъэр нахъ лъэш ышIи, уцым зиуфи хэгъолъхъагъ. Ритэ лIэу кIыгъум ынэгъу рэзэныгъэу кыкIэ- щырэр ыгу темыфэу кыдзыгъ:

— Зыгорэм мыщи тыкышIилъэгъун Iоу уцынэрэба? УачыIыIэ ситыгъэмэ ордэдыр нахъ цыкIу сшIыщтыгъ.

— Сьолгъэу, Рит, къемыгъажэ. Зыми, хэти сыщыщынэрэп. Зыдгъэпсэфынэу ты- къэкIуагъэба? Сьд пай зэкIэ зэлыбгъахъэра? Мэу къако.

Ритэ зи ылэжыгъэп. «Шыпкъэу сьда зызэригъэгъусэрэм кыфыхыщтыр? Ас- хъад ишъуз ытIупшыжъэу ежэ ныбжыи ышъэщтэп».

Сэнэ бэшэрэбыр псынIкIэу къаунэ- кIыгъ, шхыными ыныкIэ пагъэуцгъ.

— НекIо зытэгъэгъэпскI! — кылуагъ Асхъад.

— УзэкIокIыгъа?

— Моу еплъ, тыгъэр ташъхъагъ кы- дэкIоагъ. Псыри кыгъэфэбагъ.

Асхъад зитIэки псым хэпIагъ. Рити цынапэзэ псыхъом хэхъагъ.

— Мыщ тыхэпIыкIыхъащт! — кьэт- хъаусыхагъ Ритэ зиугIылузэ.

— Тызыгъэфэбэжъын санэ хъоу тIыгъ, земыгъэгъап.

— ТызэрэхэкIыжъэу тэкIожыи.

ОшIэ-дэмышIэу машинэ лъэныкIом- кIэ бырсыр мэкъошхо кышIылугъ. Ритэ нахъ Iагъэу щытыгъэти кыизэплъэки, кIи- гъэщIыкIи кьэкууагъ. Зыгорэ лъэкъуи- плыкIэ ящыгъынхэмрэ яIэнэ шыгъэрэ кыкIухъэу ахэтыгъ. Мамунэм фэдэу Iо- щтыгъэр зэкIэм лъэкъуиIупмэ къатеу- цуагъ, макъэр кыиздIуIыгъэмкIэ зыкы- гъази, гъэшIэгъонэу зыриугъэкIэу Iоэзэ кьа- фиузенкIыгъ. Ритэ зымышIэжъэу Асхъад ышIэ зыхигъэнагъ.

— Хэт мор?

— Цыгъэт. Бырсыр умышIы. СшIэрэп! — ыгъэрэхъатынэу кылуагъ Асхъад.

— Сэщынэ.

Цыф-псэушъхъэр псыхъом кызэсым кыизэтеуцуагъ, псыор цыкIухэм ыгъэ- шIагъоу япIыгъ, елэбхи IэкIэ псым хэлэ- багъ. ЕтIанэ ылакIэу зыхэгъаом, псэу- шъхъэр угу кыгъэкIэу гъогызэ Iучы- жыгъ. ЗыриугъэкIыжъэу тIэкIурэ нэпкъым тетыгъ, ау псынIкIэу псыри, ащ хэсыхэри цыгъуишъэжыи Iэнэ шыгъэм фиузен- кIыгъ. ЗэкIэ Iанэм телър IитIуIкIэ ыжэ диубэмэ, ымыуцIоу ыдырызэ шхагъэ.

Ритэ ижэ кыубытыгъэу, зигъэлэсэн ымылэкIэу, ыцхэр зэтеохэу псым хэтыгъ.

— Цыгъэт, гу кызылъэмыгъэгъэжэ, мо слъэгъурэм Iоф тэрэгъэп, — шъэфэу кы- луагъ Асхъад. — Рэхъатэу тыщысымэ псын- кIэу тыщыгъуишъэжыищт.

— Цыфыба мор?

— Плъэгъурэба, цыфым фэд.

— Адэ сьд кьэхъулагъ?

Цыф-псэушъхъэм ащ нэсыфэ зигъэ- шхэки машинэм екIолIагъ, зыгорэмэ ате- Iабзэ ордэдыр кыхыригъэдзагъ. ТапэкIэ зэрэкуогъагъэм фэдэу кьэкуогъэн пае, ау ордэ макъэм зи зэхыуишъэжыищтыгъэп. Мэ- зым зэрэхэлъэдэжыиIэу Асхъад ылъэ- гъугъ.

— НекIо, псынIкIэ!

Асхъад ыпэ ит бзылфыгъэм кIэкIэ- IункIэгъэ псым кыхэкIыжыгъэх.

— Къыгъэгъэгъымэ? — Ритэ щынэгъэ лIым ылэ ымылIупшъэу зыхигъэнагъ.

— Къымыгъэгъэгъыгъэ псынIкIэу тIгъхэ Iутхыжыи пае.

Елбэгъэу ящыгъынхэр чъэкIэ кьапхъо- тэжыи, ялани пымылIыхъу машинэм кыи- тIысхъахыгъэх.

«Икьугъ, Асхъад ыуж ригъэкIыжыищт. Апэм ежэ ыпэкIэ зышIылыгъэ бзылфы- гъэм шхапIэм бырсыр кышIишIыгъагъ, ащ ыуж ишъуз хъакIэщым кыириубытэ- гъагъэх, джы мыдрэ псэушъхъэм мэзым кыирифыгъэх. Джыри кьэхъун ылъэкIы- щтыр кьэшIэгъуае». Ритэ кыгъосым фы- реплъэкIыгъ. Асхъад ылушIлэ Iуушхон- тIыкIыгъэхэр зэтэкъузагъэу, ытамэхэр гъэкIыгъэу, гъогум ынэхэр тегъэдыкыагъэу

Хь

а

д

т

э

ж

а

д

машинэр ыфыщтыгъ. Ритэ гушIыIэ зэри- тыжыгъ ащ нахъыбэрэ кыдемыжъэ- жьынэу.

3

Пчыхъэм Мыхъамэт чылэ гупчэмкIэ ре- кIокIынышъ иныбджэгъумэ тIэкIурэ шха- пIэм кьадычIэсынэу рихъухъагъ. Мы тхъа- мафэр хылыагъэ. А чэщ мыгъоу къэгъэ- зэгъум «чэщ хъакIэр» кызыщыпэгъокIы- гъэм шегъэжъагъэу, Мыхъамэт чыежыи ылъэкIырэп. Ынэхэр зэтыриIомэ зэкIэ ылъэгъугъэр кыпэшIошыжыи, ынэ нэ- шхохэм тыдэ Iуагъэми кылыаIухъэрэм фэд. Ащ ыуж нэшIошIыхэр иIэ хъугъэ: зэм машинэм хъадэджадэм фэдэу кылыетIыс- хъэ, зэм ыпшъэ кыкIэгъуалъхъэ, зэм ыкIыбкIэ гъунджэм кыпIыгъэ машинэм кыдисэу кыдэкIо. Ары къэс хэбыукIы- мэ, хэкууIыгъэ зыгорэ ежэ ыбзэкIэ кы- релэ. Мафэ къэс Мыхъамэт а гъогум тIо рэкIо, ау зи Iуилъэгъоужыгъэп.

ЛЪЭГЪО НЭФ

Хьульфьыгъэ заулу шхэпэ Iупэм Iусы-хэм кызылгъэгъум кьэзэрэгъэгъыгъэх:

— О-о, Мыхьамэт, моу къако, — игъу-нэгъур илофхэр дэгъу зэрэхъугъэр пшэнэу кыыхъуукыгъ.

— Моу фижыугъаху. Класу кызырэт-хъагъэр едгъэпшынкъышты!

Мыхьамэт зэкIэм алапэ ыубытыгъ.

— Сыжыугъэпшынэнэу макъэ кысэ-жыугъэуагъа?

— Сэсэмэркъэу шыу. СэпIэ мы псы дьджыр зэрэуимыкIасэр.

ТэкIу тешиагъэу шхэпэ Iупэр жьот кьэ-хъугъ. Бэшэрэб нэкIхэр псынклэу кызы-гуагъэуоштыгъэх.

— Зэхъыуагъа, тичылэ хэгъуашъхэ хьадэджадэ кыиутэджагъ? — ошIэ-дэ-мышIэу ешбогъэ макъэклэ кыиуагъ Хьа-лидэ.

Мыхьамэт кьэхъушIэпшIагъ.

— Ары шыпкь, чылэгъуитIу азыфагу кьэгъэгъэгъум ыджэклэ арыба?

— Ары, ары, джа кIалэхэр зыщикIы-гъагъэм дэжъ.

Мыхьамэт зи ымыIоу ядэу.

— Сигъунэгъум ыкIо Асхьад ынитIуIэ ыльэгъугъэу кыиIотагъ. Иныбджэгъухэр игъусэу мэзы Iапчъэм зыцагъэпсэфынэу кызыууухэм, хьадэджадэм кызыбгыри-фьгъэх.

— КызырэлорэмкIэ, инышхо.

— Сэ зэрэгъэгъэгъэмкIэ, кIэлитIоу ыуIыгъэмэ язырэ Аслъан фэдэкъабзэу агуагъ.

— Хьау шыу, — дырагъэштагъэп ащ, — Аслъан псыгъо Iэпс-лъэпс сырыф цы-кIугъ, мыдэрэ — мышэ псау агуагъ.

— Ар зыхъугъэм илъэсищ тешиагъ, цыфыр зэблэхъуныба?

Мыхьамэт а пчыхъэ мыгъоу кIалэхэр зиукIыгъагъэр ыгу кьэкIыжыгъ. Сыдэу ежъ ыгу кьэмыкIыгъа хьадэджадэмрэ кIалэу игъонэмыс а чыпIэм щыхъугъэ-хэмрэ зэрпхынху?

— Хьау, кIалэхэр, шыухъуко, — зыфэ-щылагъэп Мыхьамэт, — сэри слъэгъугъэр ар.

АшIошъ мыхъоу зэкIэми Мыхьамэт зы-кыфагъэзагъ.

— Хэта? Хьадэджадэри?

— Ары шыу. Мыщ ыпэрэ тхьамафэм.

— Мыдэ мыщ ыорэр? ЕтIанэ сыдэу ухэпIагъ?

Мыхьамэт ынэгъу кыкIэуцужыгъэх нэшхо шIуцитIур, ау джыдэдэм ащ фэди-зэу ахэр мышынэгъуагъэху кышхэу.

— Аслъан тхьамыкIэр, Тхьэм джэнэт кырет, кIэлэ сырыф цыкIугъ, мыдэрэ — шIуцIэшхо. КIэлитIумэ язы горэм фэбгъэ-дэщитымэ Расул ары нахъ зэхъышыр.

Мыхьамэт зэкIэми кыдырагъаштэ зэ-хъум, кыиуагъэр ежъыми ышIошъ хъу-жыгъэ.

— Расул, сэ кызырэгъэгъэгъэмкIэ лъхъэнчагъэ, мыдэрэ лы шьонтIэушху, ау, илъэс пчъагъэ тешиагъэба. КIалэми зыш-тэгъэн фэе.

— Ащ фэдэ хъун ыльэкIыштэп, — ышIошъ хъугъэп Мыхьамэт игъунэгъум кыиуагъэр. — Ащ фэдиным мэзым хэ-сыгъэмэ сыд пае зыкымыгъэлъэгъуагъа?

— Сэ зэрэгъэгъэгъэмкIэ иакъыл иежъэп ащ. ЫмышIахэу чыжъэу Iукы-гъагъ, етIанэ кызышыхъугъэ чыпIэр кы-шIэжи, кыгъэгъэгъэгъэ.

— Зэгъу, кIалэхэр! Адэ хэта агъэпскIыжъ-хи агъэтIылыгъэхэр?

Купыр кызылгъысэгъа. ЗэкIэри щынэ-гъо нэгукIэ зэпIыкыгъэх.

— Сэ хьадэджадэхэр ешIошъ хъурэп. Пшысэмэ къацауIупшысыгъэ нахъ, ащ фэдэ хъурэп, — ишыпкьэу кыиуагъ Хьа-лидэ.

— ЗыгорэкIэ мэлэичымэ кытфатIуп-щыгъ шьуIуа? Макъэ горэ кытагъэIунокIи мэхъуба, тэ кыдгурымыIоу кIэтэлотэжы нахъ.

Мыхьамэт зэрэщынагъэр ыушъэфы-гъэп:

— КIалэхэр, а сэ слъэгъугъэм хэти кIы-ригъэлэжышты.

Мыхьамэт а чэщым хьадэджадэм зэрэ-IукIэгъагъэр зи хымыушъафэу кыиIотагъ.

— КIалэхэр, а сэ слъэгъугъэм хэти кIы-ригъэлэжышты.

Мыхьамэт а чэщым хьадэджадэм зэрэ-IукIэгъагъэр зи хымыушъафэу кыиIотагъ.

— КIалэхэр, а сэ слъэгъугъэм хэти кIы-ригъэлэжышты.

Мыхьамэт а чэщым хьадэджадэм зэрэ-IукIэгъагъэр зи хымыушъафэу кыиIотагъ.

— КIалэхэр, а сэ слъэгъугъэм хэти кIы-ригъэлэжышты.

Мыхьамэт а чэщым хьадэджадэм зэрэ-IукIэгъагъэр зи хымыушъафэу кыиIотагъ.

— КIалэхэр, а сэ слъэгъугъэм хэти кIы-ригъэлэжышты.

Мыхьамэт а чэщым хьадэджадэм зэрэ-IукIэгъагъэр зи хымыушъафэу кыиIотагъ.

— КIалэхэр, а сэ слъэгъугъэм хэти кIы-ригъэлэжышты.

Мыхьамэт а чэщым хьадэджадэм зэрэ-IукIэгъагъэр зи хымыушъафэу кыиIотагъ.

Гъэхэти ары, ащ кыыхэкIэу уакIэхьаныри нахъ Iэрыфэгъугъ.

Хьадэджадэм апэм нахьыбэрэм чэщы-рэ зыкынгъэлагъоштыгъ, ау джы мэфэ нэ-фыми цыфмэ апэкIэ кьекIы. Машинэмэ кьалъежъэти, ыIэхэмкIэ тэмаоу, быоу, кIыеу ыублэщтыгъ, зылычъэрэр зыIэкIэ-кIырэм ыбгъэу теожъэу, гъогъэу гъогум тетыштыгъ. ИгъэпсыкIэкIэ мамунэм фэ-дэу шытыми, зыльэгъугъэмэ цыфым нахъ фэзыгъадэхэри къахэкIыгъ. Джары ыкIи кIалэу а кьэгъэгъэгъум щикIыгъагъэхэм зыкIафагъадэрэр.

Зыгорэ нахъ зыльэгъугъэу щытхэм кызырэлорэмкIэ, хьадэджадэм итеплэзэ зблихъун ыльэкIэу ары. Чылэм шыпсэурэ лы горэм кыиуагъэщтыгъ хьадэджадэм ыльэгъугъэ Аслъан итеплэзэ ыпашъхэ кы-зэрэщыуытыгъагъэр.

АдыкIи зыгорэм кыиуагъ мамунэм фэ-дэу зыуантIэзэ имашинэ кьыгъэчъы, ыпэкIэ кыкIыгъэу. Машинэр кыгъэгъэгъэгъэм ымы-лэкIыгъэ зытхэхэм, зы фыкыуагъэ имыIэу кьэтэджыкIы ечъэжъэжыгъэу ары.

НэмыкI кьэбархэри чылэмэ къащекIо-кIыштыгъ. Бзылфьыгъэ горэ чэщым кы-зыхъушыкIым ыпашъхэ Расулэу укIыгъэр псэубзэу итэу ыльэгъугъ. Щтагъэу кызы-куом, кIалэр кIодыжыгъэ.

Расул кыдеджэщтыгъэ кIалэу а пчы-хъэм зиджэгъу кIоштыгъэхэм ишагу гъэшIэ-гъонхэр шальэгъугъэу кьауатэ. Пшынэ макъэ чэщырэ кыдеIуIэу гъунэгъумэ къапэшIошIы, зыгорэм гу тыришIыкIи зыдэплэмэ, Аслъанрэ Расулрэ къашъохэу пчэгум итхэу ыльэгъугъэх.

ЕтIанэ агу кьэкIыжыгъ а чыпIэр зэ-рэмышIур. Бэшагъэу, джыри чыгъухэр сов-хозым ыльэжы зэхъум машинэшо ушъа-гъэ горэ а къулэджэ дэдэм дэфэгъагъ. КIа-лэу машинэм исыри ыуIыгъагъ.

Чылэр зэрэгумэIырэм кыыхэкIэу ефэн-дым ыдэжъ лъэIуакIохэр кIохи Iофыр зы-тетыр фалотагъ. КIалэу игъонэмыс хъугъэ-мэ якъашъхэмэ духъэ къащахыгъ. Ягу-псэмэ шэлаэм агъажъи чылэм кышчыра-хъаIыгъ.

Ау сыд ашIагъэми пкIэнчъ: хьадэджа-дэр машинэмэ алъычъэщтыгъ, кьэгъэгъэ-гъуитIур тапэкIэ зериIыгъыгъэм фэдэу цыфхэр ыгъэщынэщтыгъ.

— КьэзэрэлорэмкIэ, инышхо.

— Сэ зэрэгъэгъэгъэмкIэ, кIэлитIоу ыуIыгъэмэ язырэ Аслъан фэдэкъабзэу агуагъ.

— Хьау шыу, — дырагъэштагъэп ащ, — Аслъан псыгъо Iэпс-лъэпс сырыф цы-кIугъ, мыдэрэ — мышэ псау агуагъ.

— Ар зыхъугъэм илъэсищ тешиагъ, цыфыр зэблэхъуныба?

Мыхьамэт а пчыхъэ мыгъоу кIалэхэр зиукIыгъагъэр ыгу кьэкIыжыгъ. Сыдэу ежъ ыгу кьэмыкIыгъа хьадэджадэмрэ кIалэу игъонэмыс а чыпIэм щыхъугъэ-хэмрэ зэрпхынху?

— Хьау, кIалэхэр, шыухъуко, — зыфэ-щылагъэп Мыхьамэт, — сэри слъэгъугъэр ар.

АшIошъ мыхъоу зэкIэми Мыхьамэт зы-кыфагъэзагъ.

— Хэта? Хьадэджадэри?

— Ары шыу. Мыщ ыпэрэ тхьамафэм.

— Мыдэ мыщ ыорэр? ЕтIанэ сыдэу ухэпIагъ?

Мыхьамэт ынэгъу кыкIэуцужыгъэх нэшхо шIуцитIур, ау джыдэдэм ащ фэди-зэу ахэр мышынэгъуагъэху кышхэу.

— Аслъан тхьамыкIэр, Тхьэм джэнэт кырет, кIэлэ сырыф цыкIугъ, мыдэрэ — шIуцIэшхо. КIэлитIумэ язы горэм фэбгъэ-дэщитымэ Расул ары нахъ зэхъышыр.

Мыхьамэт зэкIэми кыдырагъаштэ зэ-хъум, кыиуагъэр ежъыми ышIошъ хъу-жыгъэ.

— Расул, сэ кызырэгъэгъэгъэмкIэ лъхъэнчагъэ, мыдэрэ лы шьонтIэушху, ау, илъэс пчъагъэ тешиагъэба. КIалэми зыш-тэгъэн фэе.

Адыгэ хэкур, О утильант!

УимэфэкIышхоиш непэ, сигуап. Илъэс 15 джы о ухъугъ, Уилгъэпкыи шIагъуи зыушъомбгъугъ. Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Нэ нэгъуитIоу мо кысэпIэтрэм Ядхагъэ хэт кыион?

Шулгъэу къабзэу сэ пфысиIэр Хэтрэ цыфы фэмыкIош. Нэлгъэу фадэу кыспэгъохрэм Семызигъу сыкынапIэ, Мэкъэ шыабэу сэ зэхэхэрэ

МэфэкI шIагъоу бгъэмэфэкIрэм Пае непэ тыпфэгъуиIо. Цыф хьалэлэу, цыфы Iушэу О утильант тыпфэгъуиIу. Хьохъоу ицыIэм анахъ дэгъур Тыгу етыгъэу кыпфэтиIо. Гъунэ илэп уицыфыгъэ, Арышъ лъэишэу тыпцэгъугъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

Псыхъо цыкIоу мо речъэкIрэм, Сэ сехъуапсэу сыхэпIыгъэ: Къаргъош, къаргъо, Чърышъ, чъэр, Мэкъэ шыабэу мэлъушъашъ.

ТИМЭФЭКИШХУ

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэдгъохын, Пицынаом пицынэр кызыэкIерэщ, ДжэгуаIом пчэгур кызыэхэрэщ!

Цыф лъэпкыхэр зэкIэ, моу шыукъеблагъ Хъарышхоу тилэм шыукъыIуIагъ. Гуми ихъыкIрэр кызысудэгъошын, Тицыгъу-пIасти кыишгупэд

Спорт псэуальэхэмрэ плуныгъэмрэ

ЯШИН, ПЕЛЕ, МАРАДОНА...

Мыгу Рэщыдэ Парламентым и Щытху тхылъ Тэтэр Нурбий ретыжы.

Европэм футболымкIэ ифедерациерэ Урысыем футболымкIэ и Союзрэ япрограммэ диштэу спорт псэуальэхэр нахьыбэ шIыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ Иофыгъохэр Адыгеим шагъэцакIэх. УФ-м спортымкIэ, туризмкIэ, нибжьыкIэ политикэмкIэ иминистрэу Виталий Муткор ыкIи Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIущынэ Аслан зэлюкIэх, стадионхэмрэ футбол ешIапIэхэмрэ кIэу зэрагъэпсыштхэм яхьылIэгъэ унашъохэр здырахъуагъэх.

Пашэхэм ягушIэ щыIэныгъэм зэрэщыпхырашъырэр лъэхъаным щытэлъэгъу. АР-м истадион шъхьалэ жъы зэрэхъугъэм фэшI ащ ычIыпIэкIэ кIэу ашIынэу фежъагъэх. Искусственнэ футбол ешIапIэу метрэ 40 кIыхъагъэу, метрэ 20 ишъомбгъуагъэу стадионым дэтыгъэри зэблахъугъ.

— ДСУ-3-м ипсэолъэшIымэ тафэраз, — кышIуагъ футбол ешIапIэм икызылIухын фэгъэхьыгъэ зэхэхъэм Адыгэ Республикэм футболымкIэ ифедерацие итхьаматэу, Парламентым и Комитет ипашъу Мыгу Рэщыдэ. — Сомэ мин 600-м нахьыбэ зыосэ искусственнэ футбол ешIапIэр Урысыем футболымкIэ и Союз тэу кытитыгъ. АР-м физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ итхьаматэу ХьасанэкIэ Мурати, республикэ стадионым идиректорэу Шъхьэбэ Саиди зэхэщэн Иофхэр псынIэу, дэгъоу агъэцкIагъэх, футбол ешIапIэр кызылIутхыжыгъ.

— Мэфэ реныр афимыкIэу чэщымы футбол щешIэщтых, — кьелуатэ республикэ стадионым идиректорэу Шъхьэбэ Саиди. —

КIэлэцIыкIухэр, нибжьыкIэхэр, физкультурэмрэ спортымрэ апышгъэ кьулыкIушIэхэр щызылIокIэх, спорт зэнэкIокIу гъэшIэгъонхэр щызызэхашъх.

ФэгъушIуагъэх

Адыгеим ифутбол зыщыIэныгъэ езытыгъэ тренер-кIэлэегъаджэу Тэтэр Нурбий ыныбжэ илэс 60 зэрэхъугъэм фэшI илофшIэгъухэм, иныбджэгъухэм гушIэ фабэхэр фалуагъэх. МыекIопэ «ЗэкIошныгъэм» илэсыбэрэ ухъумакоу ар щешIагъ. Спортышхом зыхэкIыжыым кIэлэцIыкIу тренерэу Иоф ышIэзэ, ыгъэсэгъэ кIалэхэр Урысыем изэнэкIокIухэу апэрэ ыкIи апшъэрэ купхэм ащешIэхэу уахътэ кыхэкIыгъ. «ЗэкIошныгъэм» итренерэу, нэужым итренер шъхьалэуи щытыгъ. Джырэ уахътэ Н. Тэтэрыр кIэлэцIыкIу футболим зегъэушъомбгъуэгъаным пылэ.

Мыгу Рэщыдэ юбилярэу Тэтэр Нурбий фэгъушIуагъ, АР-м и Парламент и Щытху тхылъ ретыжыгъ. Псауныгъэ пытэ илэнэу, бэгъашIэ хъунэу, Адыгеим ифутбол изыкIегъэлэтын илахьышIу хишIыхъанэу фиуагъ.

Тигъээзетеджэмэ ацIэкIэ Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Тэтэр Нурбий тыфэгъушIо. Опсэу, Нурбий! Уиунагъо удахъэу, уинасып зыдэплтэгъужызызэ ушIылэнэу тыпфэлъало.

КIэлэцIыкIухэр

афукIыжыыхэрэп

Футбол ешIапIэр кызырэрэзIуахырэм фэгъэхьыгъэ зэнэкIокIухэр гъэшIэгъонэу

ЗэнэкIокIухэм ахэлэжъэгъэ кIэлэцIыкIухэр

зэхашагъэх. МыекIопэ ыкIи Шэуджэн районхэм, кьалэу МыекIуапэ якомандэхэу 1999-рэ ыкIи 2000-рэ илэсхэм къэхъугъэ кIалэхэр зыхэтхэр зэдешIагъэх. МыекIопэ районымрэ кьалэу МыекIуапэрэ якIэлэцIыкIу командэхэр анахь лъэшыгъэх. Шэуджэн районым икомандэ яплIэнэрэ чIыплэр кыдихыгъэми, ушIытхъунэу ешIагъ.

ХагъэунэфыкIырэ чIыплэхэр кыдэзыхыгъэ командэхэм Парламентымрэ Правительствэмрэ якьулыкIушIэхэр афэгъу-

МыекIопэ «ЗэкIошныгъэм» итренер шъхьалэу Ешыгоо Сэфэрбий анахь дэгъоу ешIэгъэ кIэлэцIыкIумэ афэгъушIо.

шIуагъэх. Парламентым идепутатхэу Мыгу Рэщыдэрэ Мырзэ Жанбэчрэ, спортым Иоф щызышIэхэрэ ХьасанэкIэ Мурат, Нэтхьо Адам, Ешыгоо Сэфэрбий, Владимир Гапон, Пэнэшъу Мыхьамод, Шъхьэбэ Саид, нэмыкIэхэри кIэлэцIыкIумэ алукагъэх, футболист дэгъу хъунхэу афалуагъ.

— Футбол ешIапIэ дах, ешIапIэ дэгъу кытфызIуахыгъэр, — ело кIэлэцIыкIу тренерэу Виталий Аксеновым. — Тхьаегъэпсэх Иофым зэхэцакIо фэхъугъэхэр.

ЗэнэкIокIухэр аухыгъэх, шIухьафтынхэр командэм аратыжыгъэх, ау кIэлэцIыкIухэр ешIапIэм афукIыжыыхэрэп, футбол зэдешIэхэ ашIоигъоу ятренерхэм ялэIух уахътэ кьаратынэу.

Яшыным, Пеле, Марадонэ, нэмыкI футболист цIэрыIомэ афэдэхэр республикэм шагъасэхэрэм кьахэкIынэу тренер-кIэлэегъаджэмэ тафэлъало. Футбол ешIапIэхэр район гупчэхэм, кьуаджэхэм тапэкIи кьащызылIуахышIтых.

Футбол. Урысыем изэнэкIокIу

КЫЫФЭНАГЪЭР ЗЭИУКИЗГЪУИЩ

Урысыем футболымкIэ изэнэкIокIу хэлэжъэрэ командэхэу ятIонэрэ купым хэтхэм чъэпыогъум и 20-м ехъулIэу чIыплэу зыдэщыгъэхэмрэ очко пчъагъэу ялэмрэ зэтэгъапшэх.

1. «Жемчужина» — 80
2. «Ставрополь» — 68
3. «Волгоград» — 61
4. «Торпедо» — 51
5. «Автодор» — 59
6. «МэщыкIу» — 44
7. «Краснодар-2000» — 43
8. «ЗэкIошныгъ» — 40
9. «Батайск» — 39
10. «Энергия» — 38

11. «Ставрополье-2009» — 37
12. «Астрахань» — 36
13. «Дагизель» — 35
14. СКА — 35
15. «Кавказтрансгаз» — 29
16. «Ангушт» — 28
17. «Ротор» — 21
18. «Таганрог» — 15.

«ЗэкIошныгъэр» чъэпыогъум и 21-м купым ешIэгъоу шыкIоштхэм ахэлэжъэштэп. Мы мазэм и 27-м тикомандэ Ростов-на-Дону щешIэшт. «ЗэкIошныгъэм» илэс ешIэгъур ыухынкIэ зэлюкIэгъуищ кыыфэнагъ.

Кушъу Светланэ фэгъэхьыгъ

ИШIУШIАГЪЭКИЗ КЫЫТХЭТ

Кушъу Светланэ дунаим, Европэм, Урысыем изэнэкIокIухэм дышъэ медальхэр кьащыдихыгъэх. Спорт акробатикэмкIэ апэрэ чIыплэхэр кыфагъэшъуашэхэзэ, цIэрыIо хъугъагъэ. Игъонэмысэу дунаим ар ехыжыгъэми, тщыгъупшэрэп.

Урысыем спортымкIэ изаслуженнэ мастерэу Кушъу Светланэ фэгъэхьыгъэ зэнэкIокIухэр футбол цIыкIумкIэ МыекIуапэ шыкIуагъэх. Урысыем изаслуженнэ тренерэу Хьот Юнысрэ Кушъу Светэ илахьылхэмрэ зэнэкIокIухэм кIэщакIо афэхъугъэх. Апэрэ чIыплэр «Дизайным» ыхыгъ. «Спорттурыр» ятIонэрэ, «Титаныр» ящэнэрэ хъугъэх.

Кушъу Светланэ фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр, зэнэкIокIухэр зэрэкуагъэхэр тигъээт кыхэтгыутышIтых.

Ушу. Урысыем изэнэкIокIу

МЫЕКЪУАПЭ ЩЫКИУАГЪ

Чъэпыогъум и 17 — 18-м Урысые Федерацием ушумкIэ изэнэкIокIухэр Адыгэ кьэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ институт шыкIуагъэх. Москва, Ростов хэкум, Дагъыстан, Адыгеим, нэмыкIэхэми яспортсменхэр апэрэ чIыплэхэм афэбэнагъэх.

Адыгэ Республикэм ыцIэкIэ бэнапIэм нэбгырэ 50-м ехъу ихьагъ. Дышъэ медальхэр кыдэзыхыгъэхэм кIэлэцIыкIухэри, зыныбжэ икьугъэхэри ахэтлэгъуагъэх. ЗэнэкIокIухэр МыекIуапэ зэрэщыкIуагъэхэр «Адыгэ макъэм» кыхиутышIтых.